

T.C.

**KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI**

**HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVEN
DÜZEYLERİ İLE MESLEKİ TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Şenay CİNEMRE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Rukiye TÜRK DELİBALTA

2023-KARS

**T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI**

**HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVEN DÜZEYLERİ İLE
MESLEKİ TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Şenay CİNEMRE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Rukiye TÜRK DELİBALTA**

2023-KARS

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Hem yüksek lisans eğitim sürecimde hem de tezimin oluşmasından tamamlanmasına kadar geçen süreçte her türlü bilgi ve desteğini benimle paylaşan, her zaman ilgiyle ve sabırla yardımcı olan, üzerimde çokça emeği olan ve bana kendimi şanslı hissettiren değerli danışmanım Doç. Dr. Rukiye TÜRK DELİBALTA'ya sonsuz ve içten teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin değerlendirmesindeki katkılarından dolayı Doç. Dr. Arzu KARABAĞ AYDIN ve Dr. Öğr. Üyesi Bahanur MALAK AKGÜN hocalarımaya saygıyla teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitim sürecindeki katkılarından dolayı Kars Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ndeki saygıdeğer hocalarımaya teşekkür ederim.

Yine verilerin toplanması aşamasındaki hoşgörü ve yardımlarından dolayı Kars Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ndeki saygıdeğer hocalarımaya ve çalışmama katılmayı kabul eden Kars Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisansımın eğitim sürecindeki desteklerinden dolayı Iğdır Devlet Hastanesi Ortopedi Servisinde çalışan iş arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak bu süreçte manevi desteğini her zaman göstererek varlıklarıyla en zor zamanlarımda yanımda hissettiğim eşime, kızımaya, anneme ve ablalarımaya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmayı bu süreçte kaybettiğim rahmetli ablam Ummahan Bulut'a ithaf ediyorum...

Şenay CİNEMRE

ÖZET

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Özgüven Düzeyleri ile Mesleki Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu çalışmada; hemşirelik bölümü öğrencilerinin özgüven düzeyleri ile mesleki tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Tanımlayıcı-ilişki arayıcı türde yapılan çalışma; 10 Ekim-5 Kasım 2022 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 533 hemşirelik öğrencisiyle yapılmıştır. Veri toplama araçları internet ortamında Google Forms kullanılarak bir link oluşturulmuş ve çevrim içi olarak uygulanmıştır. Veriler, “Tanıtıcı Özellikler Soru Formu”, “Özgüven Ölçeği” ve “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmış ve IBM SPSS Statistics 28 paket programı üzerinden analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %63’ü kadın ve yaş ortalamaları $20,97\pm 3,28$ 'dir. Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin özgüven puan ortalaması $113,23\pm 28,40$ ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum puan ortalaması $153,93\pm 24,87$ olarak hesaplanmıştır. Yine çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin özgüven ölçeği puanları ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı 0,394 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak; çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde özgüvene sahip oldukları ve olumlu mesleki tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin özgüvenleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif yönlü ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Anahtar sözcükler: hemşirelik, mesleki tutum, öğrenciler, özgüven

SUMMARY

Investigation of the Relationship Between Self-Confidence Levels and Professional Attitudes of Nursing Students

The aim of this study was to investigate the relationship between self-confidence levels and professional attitudes of nursing students. The descriptive and correlational study was conducted with 533 nursing students at the Faculty of Health Sciences Nursing Department of Kafkas University between October 10 and November 5, 2022. Data collection tools were created on the internet using Google Forms and a link was created online. Data were collected using the "Identification Characteristics Question Form", "Self-Confidence Scale", and "Attitude Scale towards Nursing Profession", and analyzed by utilizing the IBM SPSS Statistics 28 package program. 63% of the students who participated in the research were female and their average age was 20.97 ± 3.28 . The mean self-confidence score of nursing students participating in the study was 113.23 ± 28.40 and the mean attitude score towards the nursing profession was 153.93 ± 24.87 . The Pearson correlation coefficient between the self-confidence scale scores and attitude scale scores towards the nursing profession of nursing students participating in the study was found to be 0.394. As a result, it was determined that nursing students participating in the study had moderate self-confidence and positive professional attitudes. In addition, a statistically significant moderate positive correlation was found between nursing students' self-confidence and their attitudes towards the nursing profession ($p < 0,05$).

Keywords: nursing, professional attitude, students, self-confidence

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	I
TABLOLAR LİSTESİ.....	II
1.GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Özgüven.....	4
2.1.1. Özgüven ile İlgili Kavramlar	5
2.1.2.Özgüvenin Oluşumunu ve Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	7
2.1.3. Yüksek ve Düşük Özgüvene Sahip Bireylerin Özellikleri	15
2.2. Meslek Kavramı	17
2.3. Tutum	18
2.3.1. Tutumun Öğeleri	18
2.3.2. Tutumun Özellikleri	19
2.4. Hemşirelik Mesleği ve Mesleki Tutum.....	20
3. MATERYAL VE METOT	23
3.1. Araştırmanın Şekli	23
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	23
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	23
3.4. Araştırmanın Değişkenleri.....	24
3.4.1. Bağımsız Değişkenler	24
3.4.2. Bağımlı Değişkenler	24
3.5. Araştırılmaya Alınma ve Araştırmadan Dışlanma Kriterleri.....	24
3.5.1. Araştırılmaya Alınma Kriterleri	24
3.5.2. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri	24
3.6. Araştırma Soruları	24
3.7. Veri Toplama Araçları ve Özellikleri.....	25
3.7.1. Tanıtıcı Özellikler Soru Formu	25
3.7.2. Özgüven Ölçeği.....	25
3.7.3. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	26
3.8. Verilerin Toplanması.....	27
3.9. Verilerin Değerlendirilmesi	27

3.10. Araştırmanın Etik Yönu.....	28
3.11. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	28
4. BULGULAR.....	30
5. TARTIşMA.....	45
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	51
6.1. Sonuçlar.....	51
6.2. Öneriler.....	51
KAYNAKLAR.....	53
EKLER.....	63

KISALTMALAR LİSTESİ

α	: Alfa
ICN	: Uluslararası Hemşireler Konseyi
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.9.1. Öz-Güven ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçekleri Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları	28
Tablo 4.1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı	30
Tablo 4.2. Özgüven ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeklerine ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	33
Tablo 4.3. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Öz-Güven Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı	33
Tablo 4.4. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı	37
Tablo 4.5. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı	38
Tablo 4.6. Özgüven Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	43

1. GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Özgüven, bireyin kendisi için ne kadar pozitif ve olumlu olabildiği hakkındaki düşüncelerinin tümüdür (Okyay 2012). Bununla birlikte, kendine güvenme doğuştan itibaren olabilir yine de bu çocukluk dönemi boyunca gelişir (Kukulu ve ark. 2013). Bireyin yaşadığı aile, okul hayatı ve çevresel faktörler özgüveni etkiler (Noyan Yalman ve Özkaynar 2018). Yapılmış bir çalışmaya göre özgüven ile aile bütünlüğü arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır (Zahra ve Saleem 2021). Kendini ifade ederken, kişilerarası ilişkilerde ve başkalarıyla ilişki kurarken özgüvenin yeri oldukça önemlidir. Dolayısıyla özgüven eksikliği yaşandığında bireyin yaşam kalitesi düşebilir (Şar ve ark. 2010, Kaçmaz ve Çağlar 2022). Özgüveni yüksek olan bir birey ise kendiyile ilgili yapabildiği şeylerin yanında yapamadıklarını da görür ve bu yapamadığı şeyleri kabul eder. Bu bireyler kendisine yapılan eleştirileri güçsüzlük olarak görmez aksine eksiklerini tamamlarlar (Okyay 2012).

Meslek seçiminde de özgüven belirleyici bir role sahiptir. Meslek ise, bireyin hayatını devam ettirmek ve geçimini sağlamak adına yaptığı devamlı iş olarak tanımlanmıştır (Eryetiş 2016). ICN 2002 yılında hemşireliği, “hastalıkların önlenmesinde, sağlığın geliştirilmesinde engelli, hasta ve ölmekte olan bireylerin bakımını içerir” şeklinde tanımlamıştır (ICN 2023). Sağlıklı bir benlik saygısına sahip olan hemşireler hasta bakımında olumlu bir rol alacaktır. Hemşirelerin özgüvenleri düşük ise, hastaları ve meslektaşlarını savunmasız, tehlikeli bir konuma sokmaları muhtemeldir (Randle 2003).

Aynı zamanda, öğrencilerin klinik karar verme becerisini etkileyen faktörlerden biri de özgüvendir (Günerigök ve ark. 2020). Hemşirelik mesleğinde klinik ortamda özgüveni arttıran faktörler; sorumluk verilmesi, ekibin bir parçası olarak hissetme, performansın takdir edilmesi olarak belirtilmiştir. Klinik ortamda özgüveni engelleyen faktörler ise; hata yapma korkusu, başa çıkamama ve stres olarak belirtilmiştir (Chesser-Smyth ve Long 2013). Kukulu ve ark.’nın (2013)

hemşirelik lisans öğrencilerinde yapmış oldukları çalışmaya göre; öğrencilerin özgüven düzeyleri sınıf düzeyi arttıkça düşme eğilimi göstermiş ve dördüncü sınıf öğrencilerin özgüvenleri en düşük düzeyde belirlenmiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin özgüvenleri kadın öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Bireyin meslekteki başarısını belirleyen en önemli faktörlerden biri de o mesleğe yönelik tutumudur (Can 2010). Bu nedenle mesleğe dair olumlu düşünce ve tutumlar mesleğin gelişimi için oldukça önemlidir (Eşer ve ark. 2008). Hemşirelik mesleğinin bulunduğu toplum tarafından algılanış şekli hemşirelik mesleğinin o toplumdaki statüsünü ve meslek üyelerine dair tutumu mesleği olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir (İpek Çoban 2010). Suudi Arabistan'da yapılan bir araştırmada, yanıt verenlerin yaklaşık dörtte üçü ailelerinde bir hemşire olması durumundan utanacağını belirtmiştir (Elmorshedy ve ark. 2020). Yapılan çalışmalarda; hemşirelerin yalnızca %30,3'ünün (Solomon ve ark. 2015) ve %46'sının (Rekisso ve ark. 2022) hemşirelik mesleğine karşı olumlu bir tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin, hemşirelik mesleğine karşı olumsuz tutum sergilemeleri, hastalara hizmet etme ilgilerini kaybetmeleri, şefkatsiz bakım verme, utangaçlık, meslekten ayrılma niyeti gibi olumsuz sonuçlara yol açmaktadır (Rekisso ve ark. 2022). Bu nedenle de hemşirelik eğitimi veren kurumların mesleğe yönelik olumlu tutuma sahip öğrencilere ihtiyacı bulunmaktadır (Zencir ve Eşer 2016).

Hemşirelik öğrencilerine yapılmış bir çalışmada, öğrencilerin olumlu mesleki tutuma sahip olduğu ve yine bu çalışmada öğrencilerin yarıdan fazlasının mesleğini isteyerek seçtiği belirlenmiştir (Çalışkan ve ark. 2021). Başka çalışmalarda ise mesleği isteyerek seçen hemşirelik öğrencilerinin, istemeyerek seçen öğrencilere göre hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir (Zencir ve Eşer 2016, Seval ve Sönmez 2020). Ayrıca, hemşirelik öğrencilerinin bölümünü kendi isteğiyle seçmesi özgüvenlerinin artmasına da sebep olabilmektedir (Kılavuz ve Karabağ Aydın 2020).

Literatürde özgüven ve mesleki tutumun arasındaki ilişkiyi inceleyen çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Buna göre; okul öncesi öğretmenlik bölümündeki öğrencilere yapılmış bir çalışmada; özgüveni yüksek düzeyde olan öğrencilerin mesleki tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur (Manolova Yalçın ve Özgen

2017). Yine okul öncesi öğretmenlere yapılmış başka bir çalışmada; bu öğretmenlerin mesleki tutumu ve özgüveni arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Koyuncu Şahin 2015). Hemşirelik mesleğine ilişkin literatür de yapılan incelemelerde ise özgüven düzeyi ile mesleki tutumun arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalara rastlanılmamıştır. **Bu nedenle de bu çalışma tanımlayıcı-ilişki arayıcı türde olup hemşirelik bölümü öğrencilerinin özgüven düzeyleri ile mesleki tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.**

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Özgüven

Özgüvenin sözlükteki anlamı “insanın kendine güvenme duygusudur” (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:14.10.22). Feltz (1988) özgüveni; bireyin belirli bir performans derecesini başarma konusundaki algıladığı yetenek olarak tanımlamıştır. Bandura (1997)’ya göre özgüven “bireyin kendisini değerli hissetmesiyle ilgili yargısıdır” (Akt. Bilgin 2011). Soner (1995)’e göre ise özgüven bireyin kendini değerlendirmesi sonucu kendine dair memnuniyet halini bildiren öznel bir durumdur. Özgüven bireyin kendiyle ilgili tutumlarını ve davranışlarını belirleyen ve aynı zamanda kendiyle ilgili değerlendirmelerini bulunduran bir kavramdır (Gürsu ve Önce Özokudan 2019).

Lindenfield, iki farklı özgüven olduğunu belirtmiştir. Bunlardan biri iç özgüven diğeri dış özgüvendir. İlk olarak, iç özgüven; kendimizle barışık olmamız ve kendimizden memnun olmamıza dair hissettiklerimizdir. İkinci olarak, dış özgüven ise dışarıya karşı kendimizden emin bir şekilde gösterdiğimiz görüntü ve davranışlardır. Aynı zamanda iç özgüveni güçlü olan bireylerin özellikleri; kendini tanıma, kendini sevme ve pozitif düşünmedir. Dış özgüveni güçlü olan bireylerin özellikleri ise; duygularını kontrol altında tutabilmesi, iletişim becerileri, kendini iyi ifade etmesidir (Akt. Aslan 2016, Akt. Dirik 2016).

Özgüven karışık bir süreçten oluştuğu için özgüvenin gelişimi kişiden kişiye değişiklik gösterebilmektedir. Bu değişiklikler sonucunda da bazı kişilerde iç özgüven bazılarında ise dış özgüven daha çok gelişebilmektedir. Örneğin bir çocukta akademik başarıyı takdir edip fiziksel özellikler aşağılandığında özgüvenin bir tarafı olumlu diğer tarafı da olumsuz etkilenmektedir (Kıloğlu 2021).

Özgüvenin oluşması ve gelişmesi tamamıyla yaşam ile bağlantılıdır. Gelişmeye, doğumla beraber başlayan özgüven; yaşam boyu devam eder (Bilgin 2018). 0-6 yaş dönemindeki çocuklarda özgüvenin temelleri atılır. Daha sonra 6-12 yaş ve 12-18 yaş dönemlerinde de gelişimi hız kazanır (Bilgin 2016). Yine çocuklar

ergenlik dönemiyle birlikte özgüvenlerini değerlendirip şekil vermeye başlarlar (Bilgin 2018).

Özgüven bireyin etrafındakileriyle ilişkilerini ve yaşantılarını algılama şekline göre oluşan bir süreçtir (Ekinci 2013). Bireylerin yaşamlarında önem verdikleri ve değer verdikleri kişilere karşı algılanan yaklaşım özgüven oluşumuna etki eder. Özellikle çocuğun erken dönemlerinde ebeveyn ve çocuk arasında pozitif ilişki gelişmişse çocukta özgüven artar. Aksine çocuk ile ebeveyn arasında negatif ilişkiler oluşmuşsa çocukta güvensizlik oluşur (Çam ve ark. 2017). Yaşamın ilk yıllarında bebeğin bakımını aynı kişinin sağlaması, bu bakımın devamlılığının sağlanması ve tutarlı olması güvenin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Bunlar sağlanmazsa güvensizlik yaşamaya beklenen bir durum olarak görünmektedir (Çam ve ark. 2017).

Özgüven bireyin mutlu bir ömür geçirmesi için ihtiyaç duyduğu unsurlardan biridir (Ezmeçi ve Dilekmen 2016). Bu sebeple insan yaşamı için özgüven önemlidir. Bireyin sahip olduğu özgüven seviyesi istenilen yaşama ulaşmak için itici bir faktördür. Bu sebeple özgüven seviyesi iyi olan bireyler eylemlerinin seyrini de belirleyebileceklerdir (Karamoy ve ark. 2018). Birey yaşantısında güçlüklerle karşılaştığında; bu güçlüklerle karşı başarılı çözümler ürettikçe özgüven duygusunu kazanır (Ekinci 2013).

2.1.1. Özgüven ile İlgili Kavramlar

Literatüre bakıldığında özgüvenle bağlantısı olan bazı kavramların olduğu görülmüştür (Çelik 2014, Özdemir 2021). Bu kavramlar:

2.1.1.1. Benlik

Psikolojide benlik hakkındaki ilk açıklamaları psikolog olan William James yapmıştır. James (1963)'e göre benlik kavramının en geniş anlamı, bireyin kendisinin ne olduğuyla ilgili söyleyebileceği şeylerin tümünün toplamıdır (Akt. Özen ve Gülaçtı 2010). Benlik kavramı bireyin kendisiyle ilgili bildikleri, başkalarının bireye olan düşüncelerinden bu bireye yansıyanlar ve yine bu bireyin kendisine dair değerlendirmeleriyle oluşur. Bireyin kendi duygu ve düşünceleriyle oluşturduğu

benlik ile bazı durumlarda çevre tarafından dayatılan benlikler çelişir. Böyle bir durumda iç çatışmalar meydana gelir. İç çatışmalar ve benlik değerinin düşük olması sosyalleşmede önemli sorunların kaynağıdır (Özen ve Gülaçtı 2010).

2.1.1.2. Özsaygı (Benlik Saygısı)

Benlik saygısı; bireyin kendine dair duygularına ve düşüncelerine yoğunlaşan bilişsel ve duygusal temeli olan yapıdır (Bardone-Cone ve ark. 2020). Aynı zamanda bireyin kendisini başarılı, değerli, etkin ve gayretli hissetmesidir (Özkan 1994). Yüksek derecede benlik saygısı olan sağlıklı bireyler kendilerine güvenen kişiliklere sahiptirler. Aynı şekilde benlik saygısı yüksek olan bu bireyler kendilerinden hoşnutturlar ve iyimserlik, zorluklar karşısında yılmama gibi nitelikleri taşırlar. Benlik saygısı zayıf yapılanmış bireyler ise kendilerine güvenmezler hatta kendilerini çaresiz ve değersiz hissederler. Bu bireyler başkalarına bağımlı, utangaç ve daha az yaratıcı özelliklere sahiptirler (Özkan 1994, Tözün 2010). Benlik saygısı öğrenilmiş bir yaşantıdan oluşur ve ömür boyu bu süreç devam eder (Tözün 2010).

2.1.1.3. Öz Yeterlik

Öz yeterlik, bireyin bir işi başarı ile gerçekleştirmesi için gereken maharetlere sahip olduğu hakkındaki inancıdır (Kurbanoglu 2004). Bu kavram Bandura tarafından geliştirilmiştir. Bireyin sahip olduğu becerileri etkili şekilde kullanabilmesi için öncelikli olarak o alanda özgüven duyması gerektiğini savunur (Kurbanoglu 2004). Özgüvenden farkı belirli bir eylem ya da alan ile ilgili olmasıdır. Bir alanla ilgili güçlü öz yeterliği olan bir kişinin başka bir alan için tam tersi zayıf öz yeterliğe sahip olması muhtemeldir (Kurbanoglu 2004).

Bandura (1986, 1995) öz yeterliği etkileyen faktörleri 4 maddede toplamıştır. Bunlar;

- 1) Kişisel deneyimler
- 2) Başka kişilerin deneyimlerinden elde edilen sonuçlar
- 3) Sosyal bir onay
- 4) Bireyin duygusal ve fizyolojik durumu şeklindedir (Akt. Kurbanoglu 2004).

Yüksek öz yeterliliği olan bir bireyin hedeflerine ulaşabilmek için gerekli olan eylemi gerçekleştirebilme hususunda kendisine güven duygusu vardır (Bardone-Cone ve ark. 2020).

2.1.2. Özgüvenin Oluşumunu ve Gelişimini Etkileyen Faktörler

2.1.2.1. Anne ve Baba Tutumları

Özgüvenin oluşmasında aile ortamı ve anne baba tutumları önemli bir rol oynamaktadır (Kocaarslan 2009). Aile, çocuğun ilk girdiği ortam ve ona en yakın olan çevredir. Doğumdan itibaren çocuğun ailesi ile birlikte güvenli ilişki kurmasıyla beraber anne babanın sonraki senelerde olan davranışları özgüvenin kazanılması için oldukça önemlidir (Eldeleklioğlu 2004).

Özgüven çocukta doğumdan itibaren gelen zekâ ve fiziksel özellikler gibi biyolojik etmenler ve çevresel etmenlerle beraber çok küçük yaşlarda şekil almaya başlar. Ailesi tarafından sevilen çocuk kendisini değerli hissetmeye ve kendisini sevmeye başlayacaktır. Bilhassa okul öncesi döneme kadar çocuktaki özgüveni geliştiren durumlar; eleştiri ve övgüler ile anne babanın çocuğa sergilediği davranış ve tutumlar, anne ve babanın gösterdiği sözel veya sözel olmayan tepkiler ve çocuğa karşı olan beklentiler şeklindedir (Kocaarslan 2009). Özgüven eğitimi hakkında anne ve babanın bazı görevleri vardır. Bunlar;

- Çocuklarına örnek olabilmek
- Çocukları yüreklendirip kendilerini ifade etmesine yardımcı olmak
- Yapıcı eleştirilerde bulunmak
- Hayata karşı hazırlamak
- Karar verme süreçlerine yardımcı olmak
- Sorunlarına karşı çözüm yollarını öğretmek
- Değişmeye hakları olduğunu bilmek
- Gerekli durumlarda şikâyet edebilmek
- Kendilerini önemsemeleri
- Çocuğa ihtiyacı olan desteği vermek
- Duygularını kontrol altında tutabilmelerine yardımcı olmak

- Kötümserlik aşılammamak
- Görüş alanlarını genişletmesine yardımcı olmak
- Bağımsız bir birey olmalarına yardımcı olmak (Günalp 2007, Çelik 2014).

Daha az özgüvenli çocukların yetiştirilmeleri kırsal kesimde ve daha düşük sosyoekonomik düzeyde yaygın olan tutumlar olarak görülmektedir. Kırsal bölgelerdeki tarım ile uğraşan gruplarda çocuklardan karar verebilme ya da bağımsız olma gibi davranışlar değil de anne ve babaya itaat etmesi gibi davranışlar beklenmektedir. Bu şekildeki ailelerin çocuklarının davranış şekilleri ailesi tarafından denetlenmektedir. Güven duygusunun gelişmesi için oldukça önemli olan iç denetim de böylece engellenmiş bulunmaktadır. Evdeki bağımlılık beklentisi okulda öğretmenine karşı bağımlılık beklentisi ile bütünleşmekte, sonuçta da dışsal denetim gelişmektedir. Böylece çocuklar kendi kendine karar veremeyen, davranışlarına karşı kuşku duyan ve güvensiz olan yetişkinlere dönüşmektedirler (Eldeleklioğlu 2004).

Betthelheim'e göre ebeveynlerin kendisine saygısı varsa, çocuğundan hoşgörüsüz bir şekilde saygı bekleyip kendisinin güven duygusunu desteklemeye gerek duymaz. Kendine güveni olan bir anne baba, çocuğu kendisine saygı göstermediği durumlarda çocuğunu kabul edecektir. Aynı zamanda otoritesinde tehlike altında olduğunu düşünmeyecektir. Ebeveynlerin özgüveni düşük ve orta seviyede ise çocuklarının özgüvenleri aynı seviyede olacaktır. Özgüvenleri düşük olan ebeveynlere bakıldığında bu bireyler kendinden veya başka kişilerden aşırı talepleri olan ve kendisini ihmal eden kişilerdir. Orta düzeyde özgüvene sahip ebeveynler başka bireylerden onay almaya oldukça fazla bağımlıdırlar. Yüksek düzeyde özgüvene sahip ebeveynler ise başka bireyleri ve kendilerini tam olarak kabullenmiş kişilerdir (Turan Başoğlu 2007).

Elson (1987)'a göre; yüksek düzeyde benlik saygısı olan çocukların ebeveynleri, çocuklarına serbestlik sağlamakla beraber kesin ve belirli kurallar koyan, çocuğun okulun içinde ve dışında beklentileriyle uyumlu şekilde başarı göstereceğine inanan, çocuklarını her açıdan kabullenmiş ebeveynlerdir. Düşük düzeyde benlik saygısı bulunan çocukların ebeveynleri, kural belirsizliğinden dolayı

ödünler verebilen ve ödül-ceza yöntemini kullanırken zamanıyla ilgili belirsizlikler yaşayan, çocuklar başarısız olduğunda bunu soğuk bir şekilde kabul eden ebeveynlerdir. Aşırı derecede baskıcı, koruyucu ve mükemmeliyetçi bir tutum sergilenen ortamda büyüyen çocukta özgüven eksikliğinin görülme ihtimali daha yüksek olmaktadır (Kocaarslan 2009).

Anne ve baba tutumlarının üzerinde ebeveynlerin deneyimleri, kişilik özellikleri, eşler arası olan ilişkileri, eğitim düzeyleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, kendi ebeveynleriyle olan deneyimleri; çocuğun cinsiyeti, yaşı, doğum sırası, engelli olması ve çocuğun özellikleri gibi durumlar etkili olmaktadır (Pekşen Akça 2012).

Nelson (1984), 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin katılım gösterdiği bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmaya göre ebeveyn ve çocuk etkileşiminin yüksek olduğu ailelerde bulunan öğrencilerin yüksek özgüven seviyesine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Gecas ve Schwalbe (1986)'nin yaptığı çalışmaya göre ergenlerin benlik saygıları açısından baba davranış algısının anneye göre daha çok önemli olduğu bulunmuştur. Ayrıca ebeveyn-çocuk ilişkilerinin kızlara göre erkeklerin özgüvenini daha çok etkilediğini bulmuşlardır. Günalp (2007) beş ve altı yaşındaki okul öncesi eğitim döneminde olan çocukların özgüven duygularının gelişimine anne-baba tutumlarının etkisini araştırmıştır. Bu çalışmaya göre; otoriter-baskıcı tutuma ve koruyucu tutuma sahip ebeveynler çocuklarının özgüvenini olumsuz şekilde etkilemektedir. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin ise çocuklarının özgüvenlerini olumlu şekilde etkilediği bulunmuştur. Çocuk yetiştirirken karşılaşılabilen bazı anne baba tutumları şu şekilde gruplanmaktadır:

a) Aşırı koruyucu tutum: Anne ve babanın aşırı korumacı olması, çocuğuna gerekenden daha çok özen göstermesi ve kontrol etmesidir. Sonuçta da çocuk başka kişilere aşırı derecede bağımlı ve kendine karşı güveni olmayan bir kişi olabilir. Ebeveynlerin aşırı şekilde koruyucu olması çocuğun okul uyumunu ve de okul başarısını etkiler (Güenalp 2007). Bu şekilde yetişen çocuklar duygularının kontrolünü sağlayamamakta, sorumsuz, doyumsuz ve kararsız olarak yetişmektedir (Pekşen Akça 2012).

b) **Demokratik tutum:** Çocuğun isteklerine ve de varlığına karşı saygı gösterilmesi temeline dayanan tutumdur. Bu tutumda çocuğun gelişim düzeyine göre ona bazı sorumluluklar verilen, uygun sınırlar içinde özgürlükler verilen, çocuğa seçme ve söz hakkı tanıyan bir aile modelidir (Pekşen Akça 2012). Böyle bir ortamda çocuğa karşı teşvik ve sevgi vardır. Sonuçta da çocuğun girişim yeteneği oluşur, özgüven kazanır ve çocuk kendi kararlarıyla sorumluluk taşımayı öğrenmiş olur (Güenalp 2007).

c) **Tutarsız anne baba tutumu:** Bu tutum şekli oldukça sık görülmektedir. Anne ve babanın çocuğa verdiği mesajlar birbiriyle çelişmektedir. Ebeveynlerden biri evet derken biri hayır şeklinde cevaplar vermektedir. Bazen aynı davranış şekli için farklı zaman dilimlerinde zıt ve farklı tepkiler vermektedirler. Çocuğun eğitimiyle ilgili anne ve babanın birbiriyle uyuşmayan görüşleri bulunmaktadır ve bu çocuğun disipliniyle ilgili birbirinden farklı tavırlar göstermelerine sebep olmaktadır (Kılıç Duran 2007). Bu durumda çocuk ebeveynlerinden hangisinin davranışından hoşlanıyorsa ona doğru eğilim göstermektedir (Çelik 2014). Bu tutumu sergileyen ebeveynlerin çocukları anne ve babasının hangi tepkiyi vereceği konusunda emin olmadığı için kendisine özel bir kişilik oluşturmakta zorlanır (Kılıç Duran 2007).

d) **Otoriter ve baskıcı tutum:** Ülkemizde oldukça yaygın görülmektedir. Ataerkil yapıya sahip olan ailelere bakıldığında baskıcı ve otoriter tutum gösteren aileyle karşılaşma ihtimali yüksektir. Bu şekildeki aileler aşırı şekilde otoriter tavırlar göstermekte, kendilerinin koyduğu kurallara bütün aile üyelerinin uymasını beklemekte, başarısızlık ve hataların üzerine yoğunlaşmaktadırlar. Bu ortamda büyüyen çocuklar çekingen, karar vermede güçlükler yaşayan, içine dönük olmaktadır. Aile içinde çocuğa çok fazla söz hakkı verilmemektedir (Pekşen Akça 2012). Bu çocuklar sıklıkla cezalandırıldıkları için benlik saygıları düşük olup özgüvenleri de olumsuz şekilde etkilenmektedir. Çocuğun kendine güveninin olmaması nedeniyle yapacağı işlere 'ben yapamam' düşüncesiyle girişmemektedir. Aynı zamanda kendi düşüncelerini de çevresindeki insanlara iletirken çekingen davranışlar sergilemektedir (Kılıç Duran 2007).

e) **Reddedici tutum:** Çoğunlukla çocuğun istenmediği durumlarda görülmektedir. Bu durumlar istenilmeyen bir gebelik halinde ya da evlilik dışında oluşan bir ilişkiden ortaya çıkabilmektedir. Ebeveynlerden kaynaklı başka problemlerde bu şekilde reddedici tutumun oluşmasına neden olabilmektedir. Reddedici tutumla büyüyen çocuklar sevgiden yoksundur ve sıkça ebeveynler tarafından çocuğa istenmediği hissi verilmektedir. Bazen çocuk terk edilebilir. Çocuk kendini yoğun şekilde güvensiz hisseder, etrafındaki insanlara karşı güven duymaz. Bu çocuklar başka insanlarla ilişki kurarken zorluk çekerler. Sürekli sahip oldukları şeyleri kaybetme korkusu içinde yaşarlar (Kılıç Duran 2007).

2.1.2.2. Akademik Başarı

Öğrencinin akademik olarak başarılı ya da başarısız olması, içinde bulunduğu toplum, öğrencinin ailesi ve kendisi için oldukça önemlidir. Akademik olarak nitelikli, başarılı insan gücünün toplumun kalkınabilmesi için en temel güçlerden biri olduğu kabul görmektedir. Bazı nedenlerle meydana gelen akademik başarısızlıklar beklenen nitelikli insan gücünün toplumun kalkınmasına zamanında katılmasını engelleyip öğrencinin kendisiyle beraber ailesini de psikolojik ve ekonomik açıdan olumsuz etkileyebilmektedir (Yıldırım 2000).

Günümüzde iyi bir akademik başarı eğitimin en fazla arzulanan çıktısıdır. Yükseköğretim başta olmak üzere eğitim sisteminin çoğunda üstteki öğrenim kurumuna öğrenciler yerleşirken başarı testlerine ve okul notlarına bakılarak bir kriter oluşturulmaktadır. Bu nedenle günümüzde bireylerin akademik başarısı ilerleyen zamanlarda gelir düzeyini ve meslek statüsünü belirleyen en önemli faktörlerden biri konumundadır (Koca ve Dadandı 2019).

Yüksek özgüvene sahip olan kişiler genellikle yeni düşünce ve deneyimlere açıktır. Aynı zamanda araştırmacı bir kişilik özelliğine sahiptir (Soner 2000). Yüksek özgüvene sahip olan çocuklar akademik gelişme yönünden bakıldığında aşağıdaki nitelikleri bulundurmaktadır:

- Öğrenmek için isteklidir.
- Mücadeleyi sever.
- Gerektiğinde dikkatini yoğunlaştırabilir.

- Eleştiri yapıldığında hoşgörü gösterir.
- Başka kişilerle değil, kendiyle yarışır.
- Zayıf ve güçlü olan yönlerinin farkındadır.
- Doğal merakını koruyabilir.
- Akademi için çaba göstermeyi sever.
- Hataları olduğunda ders almak için bunu bir fırsat olarak görür (Turan Başoğlu 2007).

Zayıf ya da orta seviyede özgüvene sahip olan çocuklar akademik gelişme yönünden bakıldığında aşağıdaki nitelikleri bulundurmaktadır:

- Eleştiri yapılmasına aşırı derecede duyarlıdır.
- Mücadele etmekten kaçınır.
- Hatalarının olmasından ya da başarısız olmaktan korkar.
- Spor aktivitelerine düşkündür.
- Yanlışları düzeltildiği zaman düşmanca tavırlar sergiler.
- Akademik bir çalışmayla ilgili çok fazla yoğunlaşma, uzun saatler boyunca çalışma, mükemmeliyetçilik gibi telafi stratejilerini kullanabilir (Turan Başoğlu 2007).

Kendine güvenmek öğrencide akademik performansı etkileyen önemli bir yapıdır. Kendine güveni olan kişiler, kendilerinde olan yeteneklerine güvenirlere ve beklediği, istediği ve planladığı şeyleri gerçekleştireceğine inanırlar. Kişilerin yeteneklerine güvenebilmesi, kendisini ve sınırlarını kabul edebilmesi, gerçekçi olan beklentilerini sürdürebilmesi olumlu bir tutumun devam ettirilmesine yardımcı olur (Kukulu ve ark. 2013).

2.1.2.3. Beden İmajı-Dış Görünüm

Dış görünüş, kişilerin hayatında insanlık tarihi boyunca mühim bir yere sahip olmuştur (Çetinkaya ve ark. 2019). Beden imajı “kişinin fiziksel görünümüne ilişkin benlik algılarını ve tutumlarını kapsayan çok boyutlu bir yapı” olarak tanımlanmaktadır. Benlik saygısı, beden imajının gelişimini etkileyen en önemli faktörlerdendir. Olumlu benlik kavramına sahip olmak kişinin vücuduyla ilgili

olumlu değerlendirmeler geliştirmesine kolaylık sağlayabilir. Tam tersi kişinin zayıf benlik saygısına sahip olması beden imajı kırılmasını arttırabilir (Tomas Aragonés ve Marron 2016).

Benlik kavramını etkileyen faktörlerden biri de bireysel farklılıklardır. Genel görünüş ve beden yapısı birçok kültür için ilgi çekicidir. Bu da kişinin benlik kavramını ciddi şekilde etkileyebilir (Sarıyüce Körükçü 2004). Genel olarak bedenini seven ve yeterli bulan çocuklar kendilerine güvenirlere. Ancak bedenini sevmeyip yeterli bulmayan çocuklar kendilerine güvenmezler. Eğer ki birey fiziksel görünüşüyle ilgili olumsuz duygular bulunduyorsa bu da kişinin kendinden memnun olmayan ve güveni olmayan biri olarak dünyaya bakmasına sebep olabilir (Bilgin 2011).

2.1.2.4. Sorumluluk

Sorumluluk “kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet” şeklinde tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 09.11.2022). Sorumluluk kavramı sosyal ve bireysel tarafı olan bir kavramdır. Bu nedenle de sorumluluk anlayışı içinde bulunduğu toplumun değer yargılarına göre farklılık gösterebilir (Yılmaz Sert 2012). Çocuklar ebeveynlerinden ve etrafındaki insanlardan gördüğü davranışlarla sorumluluk duygusunu geliştirirler. Sorumluluk kazanmak uzun dönemde başarı ve özgüven için oldukça önemlidir (Ceylan 2017). Aynı şekilde özgüveni yüksek olan kişiler ise genellikle sorumluluk alma özelliğine sahiptir (Bilgin 2017).

2.1.2.5. Boşanma

Boşanma, ailenin tüm bireyleri için yüksek oranda stres içeren bir durumdur. Çocuğun gelişiminde de ailenin önemli bir yeri vardır. Bu nedenle boşanma sonrası ailede ortaya çıkan değişiklikler çocuklara da etki eder. Anne baba arasında olan çelişkili ilişkiler gibi boşanmanın getireceği zorluklar karşısında çocuklar genellikle bunların üstesinden gelecek beceri ve bilgiye sahip değildir (Spremo 2020). Bu sebepten çocuğun karşılaştığı zorluklar, ebeveynlerinden hangisine bağlılık

göstereceği konusunda kararsız olması çocuğun güven duygusunu daha da çok kaybetmesine sebep olur (Turan Başoğlu 2007). Anne babanın boşanmasına çocuklar; uyku problemleri, öfke, suçluluk, yalnızlık, korku, yeme problemleri, okul problemleri, reddetme gibi değişik tepkilerde bulunurlar (Türkarlan 2007). Bununla birlikte üniversitede öğrenim gören öğrencilere yapılmış bir çalışmaya göre; anne babası boşanmamış olan kişilerin özgüvenlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Okur 2020).

2.1.2.6. Cinsellik

Cinselliğin; tarih, sanat, eş seçimi, cinsel roller ve evlilik tercihleri gibi pek çok alanla bağlantısı bulunmaktadır. Cinselliğin veya cinsel ihtiyaçların özgüvene etki eden en önemli unsurlardan olduğu düşünülmektedir (Çelik 2015). Bireyin cinsel isteğini karşılayabilmesi için yeteri kadar özgüveninin bulunması önemlidir. Aynı zamanda özgüveni yeterli olmayan kişiler karşı cinsten biriyle iletişim kurarken kaçınmacı davranışlar göstermeye eğilimlidirler (Lauster 2005, Akt. Küt 2018). Kişilerin cinsellik yönünden kendine güvenmesinin hem erkek hem de kadın için baştan çıkarıcı bir faktör olarak görüldüğü ileri sürülmektedir. Bir başka yönden kişinin aşırı özgüvenli olması karşı cins için korkutucu olabilmektedir. Uyum içinde cinsel ilişki partneri olunabilmesi için kişilerin duygu, düşünce ve isteklerini ifade edebilmesi ya da ifade edebilme cesaretinin olması gerektiği düşünülmektedir (Göknaar 2011, Akt. Çelik 2015).

2.1.2.7. İşsizlik

İş, bilhassa erişkin dönemde öz saygı ve öz yeterlilik gibi benliği düzenleyen işlevlerle toplumsal yapı arasında köprü olması sebebiyle önemli bir belirleyicidir (Kaya 2007). Çalışmak bireyin kendisine olan saygısının ve güveninin olmazsa olmazıdır (Bayraktar ve İncekara 2013). Bununla birlikte işsizliğin psikolojik iyi olma halindeki azalmayla ilişkisi bulunmaktadır (Creed ve ark. 2001). İşsizlik; umutsuzluk, davranış bozuklukları, depresyon, öz saygı yitimi gibi sorunlara yol açmaktadır (Kaya 2007). Ayrıca işsiz bireyler çalışan kişilere göre daha düşük özgüvene sahiptirler (Creed ve ark. 2001).

2.1.2.8. Akran Etmeni

Çocuk ilk doğduğu andan itibaren etrafıyla etkileşime başlar. Bu etkileşimler kişinin gelişiminde kalıcı etkilere sebep olabilir. Okul öncesi dönemde de akranlarla ilk ilişkilerin temeli atılır ve şekillenmeye başlar. Özgüvenli, paylaşımcı, problemleri çözebilen çocuklar akranlarından kabul gören çocuklardır. Yine akranlarıyla pozitif ilişki kuramayan çocukların özgüveni azalacak, kaygı ve yalnızlık gibi sorunlar yaşayacaklardır (Yasar Yorgun ve Özbey 2020).

Ergenlik döneminde de akranlarla arkadaş olmak önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle de etkinliklere katılmada, ortak ilgi alanları sağlamada ve sosyal destek sağlamada önemlidir (Cheng ve Furnham 2002).

2.1.3. Yüksek ve Düşük Özgüvene Sahip Bireylerin Özellikleri

Özgüven duygusunun çok çeşitli alanlarla ilgili olmasından dolayı kişilerin düşük ya da yüksek özgüvenli şeklinde tanımlanması güçleşmektedir. Örneğin bir kişinin sportif faaliyetlerde özgüveni düşük olduğu halde yine bu kişi kavramsal becerilerle ilgili konularda özgüveni yüksek olabilir (Akyıldız 2010). Bununla birlikte bireyin yüksek veya düşük özgüvenli olması, bireyin davranışlarını önemli miktarda etkiler (Ezmeçi ve Dilekmen 2016).

2.1.3.1. Yüksek Özgüvene Sahip Bireylerin Özellikleri

Yüksek özgüvene sahip kişiler genellikle; yeni fikirlere açık, sorumluluk alabilen, kişiler arası ilişkilerde rahat, zorluklar karşısında yılmayan, iyimser, araştırmacı ve atılcı özelliklere sahip kişilerdir. Bu kişiler kendilerini önemli ve yararlı kişiler olarak algılamaya meyillidirler (Soner 2000, Esentaş ve ark. 2017, Bilgin 2018). Bu kişiler aynı zamanda neşeli, cesaretli ve hoşgörülü özelliklere sahiptirler (Ceylan 2017).

Yüksek özgüvene sahip kişiler değiştiremediği durumlar olduğunda bunu huzurlu bir şekilde kabullenen, değiştirebileceği durumlarda bunu sağlayacak cesareti gösterebilen ve değiştirebileceği durumlarla değiştiremeyeceği durumların ayrımını yapabilecek özelliğe sahip kişilerdir. Yüksek özgüvenli kişiler mutlu

kişilerdir ve çevresindeki kişileri de mutlu ederler. Ayrıca sağlıklı ve huzurlu kişilerdir (Soner 2000).

Yüksek özgüvene sahip kişilerin ikna edilmesi zordur. Çünkü bu kişiler kendi yargılarına güvenmektedirler. Bununla birlikte düşük özgüvene sahip kişilerin yüksek özgüvene sahip kişilere göre daha kolay ikna edilebilmesinin tersine bazen savunmacı oldukları ve ikna edilmelerinin zor olduğu ileriye sürülmektedir (Akyıldız 2010). Yüksek özgüvene sahip kişiler düşük özgüvene sahip kişilere göre daha çok risk alma eğilimindedir (Akyıldız 2010).

2.1.3.2. Düşük Özgüvene Sahip Bireylerin Özellikleri

Düşük özgüvene sahip kişiler ise; reddedileceğini düşünerek sevgi alışverişinde bulunmazlar ve kendilerini değersiz hissederler. Bu kişiler gündelik hayatında yaşadığı sorunları çözemeyeceğini düşünür ve sürekli çaresiz hissedip stres ve kaygı içinde olurlar. Aynı zamanda bu kişiler kendilerini başkalarıyla karşılaştırır ve insanların kendisiyle ilgili neler düşündüğünü merak ederler (Bilgin 2017, Bilgin 2018).

Düşük özgüvene sahip kişilerin nesnel olarak başarısı ne kadar olursa olsun bu kişiler kendilerini değersiz ve başarısız bulurlar. Kendi yargı ve değerlerine inanmazlar. Bu yüzden bu kişiler çabuk etkilenirler, tutumlarını ve inançlarını değiştirmeye meyillidirler ve başka kişilere bağımlı şekilde yaşamaya eğilimli olurlar. Kendine güveni olmayan çocuklar okula uyum göstermede de sıkıntılar yaşamaktadır. Her türden bağımlılığa ve suç işlemeye yatkınlığı olan kişilikleriyle topluluk için de zararlı olmaktadır (Soner 2000).

Düşük özgüvene sahip kişiler yüksek özgüvene sahip kişilerle iletişim halindeyken, kendisiyle ilgili güvensizliklerini daha çok fark ederler ve bu güvensizliğini yansıtmamak için güvenli rolü yapmaya çalışırlar veya çevreden kaçınma gösterisinde bulunurlar. Bununla beraber gerçek olan davranış şekilleri kısa süre sonunda fark edilir (Sekmen 2016).

2.2. Meslek Kavramı

Meslek; üzerinde yıllarca çeşitli tartışmalar yapılan, teoriler geliştirilen ve bireysel-toplumsal boyutlarda etkileri incelenen bir kavram olmuştur (Seçer 2009). Meslek, bireyin hayatını devam ettirmek ve geçimini sağlamak adına yaptığı devamlı iş olarak tanımlanmıştır (Eryetiş 2016). Türk Dil Kurumu'na göre meslek, “belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 07.11.22). Aynı şekilde meslek, bireylerin yaşamlarını kazanabilmek için yaptığı toplum tarafından kuralları belirlenmiş ve belirli bir eğitim ile elde edilen bilgi ve becerilere dayanan etkinliklerin bütünü şeklinde tanımlanmaktadır. Meslek, bireyin kimliğinin en önemli temeli olup, onun başka bireylerle ilişki kurmasına, çevresinden saygı görmesine ve toplum içinde bir yer edinip faydalı olduğu duygusunu yaşamasına imkân sağlayan bir alandır (Sarıkaya ve Khorshid 2009, Çiftçi ve ark. 2011).

Toplumsal sistemde önemli bir yere sahip olan meslekler; geçmiş zamandan günümüze kadar birey ve toplum için önemli görevler üstlenmiştir. Mesleğin bireyler yönünden işlevine bakıldığında mesleki kimlik kavramına rastlanılmaktadır. Bu kavram, bireylere mesleki faaliyetlerde ‘kim’ olduğuyla ilgili bir anlayış kazandırır. Mesleki kimlik kazanmak mesleki özdeşimi de birlikte getirmektedir. Bireylerin mesleki kimliklerini algılayarak bunun gerektirdiği şekilde davranılmasını ve bu davranışları oluşturan bakış açılarının benimsenmesi mesleki özdeşim ile sağlanmaktadır. Böylece bireyler rolünün gerektirdiği şeyleri kimliği yönünden değerlendirip bunu yerine getirirler ve aynı zamanda bu kimliğe uygun güç ve statüye sahip olurlar (Korkmaz ve Görgülü 2010).

Meslek seçimi; bireylerin yaşamlarında verdiği önemli kararlardan biri olmakla beraber bireyler kendilerini ifade edebilmekte ve gerçekleştirebilmektedirler. Bireyin mutlu olacağı bir geleceğin planlanması meslek seçiminde ana amaçtır (Eskimez ve ark. 2008). Birey kendi isteği, ilgisi ve yeteneği yönünde bir meslek seçerse bu alanda başarılı ve verimli olur. Özelliklerine dikkat etmeden rastgele bir seçim yaparsa mutsuz, başarısız ve verimsiz olur. Birey; bu

nedenle seçeceği meslek ile kendi özellikleri arasında uygunluk olup olmadığına dikkat etmelidir (Sarıkaya ve Khorshid 2009).

2.3. Tutum

Tutum (attitude) “bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir olay veya obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilim” olarak tanımlanmaktadır. Belirli bir kişi, grup, olay ya da düşünceye karşı sahip olunan hisler ve davranış eğilimleri tutum olarak değerlendirilir (Kaya ve Nazıroğlu 2008). Tutum; bireyin ele alınan bir duruma, olaya ya da nesneye karşı oluşan olumsuz ya da olumlu tavrı şeklinde kabul edilmektedir (Karakaş Türker ve Turanlı 2008). Tutumlar davranışlarımızı ve sosyal algılarımızı etkilemektedir ve bireyin bir şey hakkında hislerini ifade etmektedir (Üstüner 2006).

Tutumlar bireyseldir. Tutumlar doğrudan gözlemlenemezler ama davranışlara yansıdığı zaman artık gözlemlenebilirler. Tutum kavramı, insanı tanımlamak ve davranışlarını açıklayabilmek için sıkça kullanılmaktadır. İnsanların çoğunun tutum kavramıyla ilgili fikri olduğu halde bu kavramı açıklamaları güç olmaktadır (Çöllü ve Öztürk 2006). Bireyin tutumunu öğrenebilmek için bu kişilerin duyguları, düşünceleri ve tepki eğilimleri hakkında bilgi edinmeye çalışılır (Çöllü ve Öztürk 2006).

2.3.1. Tutumun Öğeleri

Tutumun 3 ögesi bulunmaktadır. Bunlar:

a) Bilişsel öğeler: Tutum nesnesine dair bilgi, inanç ve düşünceler bilişsel bileşeni meydana getirir. Bu öge inanç ifadesinin kabullenilmesidir. Bir nesneye karşı olumsuz ya da olumlu bir tutum var ise, o nesneyle ilgili olumsuz ya da olumlu bir inançta olacaktır. Örneğin; “Portakalın içinde birçok vitamin bulunmaktadır” (Çöllü ve Öztürk 2006).

b) Duygusal öğeler: Bireyin, tutum nesnesine dair değerlendirme ve duygularından meydana gelir. Bireyin tutuma konu olan şeylere yönelik heyecanını ifade etmektedir. Tutum nesnesinden hoşlanılabilir ya tam tersi hoşlanılmayabilir.

Tutumlar çoğunlukla görüş belirterek ifade edilir. Örneğin; “Portakalın tadına bayılırım”.

Duygusal bileşen, bireyin tutum nesnesine yönelik gözlenen duygularıdır. Tutumun duygusal bileşeninin bulunması tutumu inançtan ayıran en önemli özelliklerdendir (Çöllü ve Öztürk 2006).

c) **Davranışsal öğeler:** Bu öğe bireyin kanı ve duygusuna uygun şekilde hareket etme eğilimidir. Bireyler çeşitli sebeplerden dolayı her zaman duygularına uygun şekilde davranamazlar veya davranmazlar. Fakat bu duygularına uygun şekilde hareket etme eğilimleri her zaman vardır. Örneğin; “Her sabah bir portakal yerim” (Çöllü ve Öztürk 2006).

2.3.2. Tutumun Özellikleri

Tutumların bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar;

- Tutumlar doğuştan gelmemektedir. Yaşantı sonucu öğrenilerek oluşmaktadır.
- Tutumların değişebilme ya da değiştirilebilme özelliği vardır.
- Tutumlar olumlu veya olumsuz davranışları meydana getirebilir.
- Tutumlar bir tepki değildir. Tepki vermeyi sağlayan eğilimdir.
- Her tutumun bir de gücü bulunmaktadır. Genel olarak köklü tutumların gücü çoktur. Bu tutumları değiştirmek güç olmaktadır.
- Bir tutum ve diğer tutum arasında ilişki olabilir. Bazıları sıkı ilişki içindeyken bazıları kopuk ilişki içinde olabilir. Bu yüzden tutumlar arası ilişkiler farklılık gösterir.
- Bir tutum diğer tutumla tutarlılık gösterebilir. Ancak bu tutarlılık, tutumların var olabilmesi için koşul değildir.
- Tutumlar meydana geldikten sonra belli süre boyunca devamlılık gösterme özelliği vardır. Geçici değildir.
- Tutumlar, öğelerinin karmaşık olma durumuna göre farklıdır. Bu öğeler hem karmaşık hem de yalın özelliğe sahip olabilir (Orhan 2013, Bozca 2015, Demir 2022).

2.4. Hemşirelik Mesleği ve Mesleki Tutum

Hemşireliğin bir meslek olup olmadığı ile ilgili tartışmalar uzun süredir devam etmektedir (Korkmaz 2011). Toplum, hemşirelik mesleğinin eğitimini, çağdaş rol ve sorumluluklarını ve sosyo-ekonomik yönlerini hala yeterli şekilde bilmemektedir. Hemşirelerin görevlerini sadece kan alma, tansiyon ölçme gibi olduğunu düşünmektedirler. Bu sebeplerden ötürü ülkemizde hemşirelik mesleği olması gerektiği yere gelememiştir (Sis Çelik ve ark. 2014).

Meslekleşme süreci dinamik bir süreçtir. Gelişen dünyada sağlığa gereksinim artarken sağlık hizmetlerinde hemşirenin rolü de artmaktadır (Dinç ve ark. 2007). Hemşirelik mesleği; sağlığın korunmasında, geliştirilmesinde ve hastalık geliştiği durumda bunu iyileştirmede önemli sorumluluklar taşıyan bir meslektir. Alınan bu sorumluluğun sağlanabilmesi, bu mesleği yürütecek bireylerin bu mesleği kendi rızasıyla seçmesi, hemşirelik mesleğinin toplumdaki saygınlığı için mesleğini sahiplenmesi ve eğitim aldığı süre boyunca öğrendiği bilgi ve kendisinde geliştirdiği becerileri en iyi haliyle uygulama çabasında olmalıdır (Özveren ve ark. 2017).

Kişilerin topluma ve kendilerine daha yararlı olabilmesi için kendine uygun olan mesleği seçmesi gereklidir. Hemşirelik mesleğinin ülkemizde ilerleyebilmesi için bu mesleğin tam manasıyla uygulanması ve yerine getirilmesi önem arz etmektedir. Bu sebeple bu mesleği seçecek hemşirelik öğrencilerinin bilinçli seçimler yapmaları, bu mesleği sevip iyi tanımaları gerekmektedir (Özveren ve ark. 2017).

Bununla birlikte, hemşirelik mesleğinde kendine güvenme, klinik yeterliliğin ana öğelerinden birisidir. Aynı zamanda yeteneğin ve yeterliliğin önemli göstergelerindedir (Kukulu ve ark. 2013). Güven; hemşirelik becerilerinde yeterliliğin önemli bir tarafı olan uygulayıcıların kendilerini yetkin bir kişi şeklinde görmeleri anlamındadır. Yeteri kadar özgüvene sahip olmayan öğrencilerin, uygun şekilde akademik ve teorik yetenekler sergileseler dahi kabul edilebilecek bir klinik performans göstermesi olası değildir. Bu sebeple hemşirelik öğretiminin amacı, öğrencinin iyi bir akademik performans göstermesinin yanında özgüvenlerini geliştirmeye yardım ederek yetkin ve nitelikli bir hemşire olarak mezun olmasına yardım edebilmektir (Mirzakhani ve Shorab 2015).

Aynı zamanda, kişinin mesleki yeterliliğinin olması, işinin inceliklerini bilmesi o işi en iyi haliyle yapabilmesi için yeterli değildir. Bunların yanında o işle ilgili olumlu bir tutuma da sahip olmalıdır (Kaya ve Nazıroğlu 2008). Hastanın hemşirelerden aldığı psikolojik ve fiziksel yardımın niteliğini, hemşirelerin hastalara karşı ve onların sağlık durumlarına yönelik takındığı tutumu güçlü şekilde belirlemektedir (Nyirenda ve Mukwato 2016). Çalışma şartlarının zor olması, temel ilaçların ve malzemelerin eksik olması, kariyer fırsatlarının yetersiz olması, iş yükünün çok olması, moralin düşük olması, personel yetersizliği hasta bakımını etkilemektedir (Msiska ve ark. 2014). Bu gibi zorlukların olması, hemşireleri profesyonel olmayan bir davranışa ve olumsuz bir tutuma yatkın hale getirebilir (Nyirenda ve Mukwato 2016). Suudi Arabistan'da hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek için yapılan çalışmanın sonucunda; öğrencilerin %67,1'inin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumunun olduğu bulunmuştur (Miligi ve Selim 2013). Birleşik Krallık'ta akut akıl sağlığı hemşirelerinin tutumlarının araştırıldığı çalışmaya göre; yanıt veren kişilerin %80'inden fazlasının olumlu tutum sergilediği bildirilmiştir (Munro ve Baker 2007). Nyirenda ve Mukwato (2016)'nın çalışmasına göre; hemşirelerin tutumlarıyla iş doyumları arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. İş doyumsuzluğundan meydana gelen yüksek seviyedeki stres ve duygusal olarak tükenme durumunda hemşirelerin tutumları olumsuz etkilenmektedir. Böylece hasta bakımı da olumsuz etkilenmektedir (Nyirenda ve Mukwato 2016). Güven (2019)'in lise son sınıftaki öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumunu araştırdığı çalışmada; bu öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Zencir ve Eşer (2016) yaptığı çalışmada mesleğini isteyerek seçme ve seçme sebepleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İsteyerek hemşireliği tercih etmiş öğrencilerin istemeyerek bu bölümü seçen öğrencilere göre hemşirelik mesleğine yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aynı zamanda ekonomik ve bireysel sebeplerden dolayı bu mesleği tercih edenlerin puan ve baskı sebebiyle seçenlere göre daha olumlu tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Hemşirelik mesleğine ilişkin tutumların belirlenmesi oldukça önemlidir. Çünkü olumsuz tutuma sahip meslek adaylarının ya da mesleği icra edenlerin mesleki gelişimi açısından gerekli

eğitim ve planlamaların yapılarak gerekli değişimlerin sağlanması ile mesleki yeterliliklerine katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırmanın Şekli

Bu çalışma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin özgüven düzeyleri ile mesleki tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı-ilişki arayıcı türde yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Bu çalışma 10 Ekim-5 Kasım 2022 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören tüm öğrenciler ile yapılmıştır. Bu bölümde öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan illerden gelmektedirler. Sağlık Bilimleri Fakültesi 02 Kasım 1996 tarihinde Kars Sağlık Yüksekokulu olarak kurulmuştur. Sağlık memurluğu ve hemşirelik bölümleriyle 1998-1999 yılında eğitim, öğretim ve bilimsel çalışmalara başlamıştır. Kars Sağlık Yüksekokulu 20.08.2015 tarihinde kapatılarak Sağlık Bilimleri Fakültesine dönüştürülmüştür. Sağlık Bilimleri Fakültesi 9 bölüm ile eğitim, öğretim ve bilimsel faaliyetlerine devam etmektedir. Bu bölümler; hemşirelik, ebelik, sağlık yönetimi, sosyal hizmet, ergoterapi, dil konuşma terapisi, fizyoterapi ve rehabilitasyon, çocuk gelişimi, gerontoloji şeklindedir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören hemşirelik 168 birinci, 177 ikinci, 198 üçüncü ve 234 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 777 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmemiş olup, gönüllü olarak katılımı onaylayan 533 hemşirelik bölümü öğrencisi çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın uygulandığı gün ve saatlerde devamsızlık yapan öğrenciler ve araştırmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenciler nedeniyle evrenin tümüne ulaşılamamıştır. Çalışmanın güç analizi G*Power 3.1.9.7 paket programı ile hesaplanmıştır. Çalışma sonuçlarından çalışmanın etki genişliğinin 0,394 olduğu saptanmıştır. Buna göre 0,394 etki

genişliği 0,05 anlamlılık düzeyinde 533 kişi ile tamamlanan çalışmanın gücü %100 olarak bulunmuştur (Bkz EK 7).

3.4. Araştırmanın Değişkenleri

3.4.1. Bağımsız Değişkenler

Örneklem grubundaki öğrencilerin demografik özellikleri araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır.

3.4.2. Bağımlı Değişkenler

Örneklem grubundaki öğrencilerin zgven düzeyleri ve hemşirelik mesleğine ilişkin tutumları bağımlı değişkenleri oluşturmaktadır.

3.5. Araştırılmaya Alınma ve Araştırmadan Dışlanma Kriterleri

3.5.1. Araştırılmaya Alınma Kriterleri

Kafkas Üniversitesi Hemşirelik Bölümünde ğrenim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler örneklem kapsamına alınmıştır.

3.5.2. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri

Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenciler ve araştırmanın uygulandığı gün ve saatlerde devamsızlık yapan öğrenciler araştırmaya dhil edilmemiştir.

3.6. Araştırma Soruları

- Hemşirelik bölümü ğrencilerinin özgüvenleri hangi düzeydedir?
- Hemşirelik bölümü ğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları hangi düzeydedir?
- Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre öz-güven leği ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımları nasıldır?
- Hemşirelik mesleğine yönelik tutum leği ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımları nasıldır?

- Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımları nasıldır?
- Hemşirelik bölümü öğrencilerinin özgüven düzeyleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3.7. Veri Toplama Araçları ve Özellikleri

Veri toplamada, araştırmacı tarafından literatürden yararlanılarak hazırlanan “Tanıtıcı Özellikler Soru Formu” (Bkz EK 6, Eşer ve ark. 2008, Çiftçi ve ark. 2011, Tarhan ve ark. 2016, Efe 2019, Yazıcıoğlu 2020, Kavurmacı ve ark. 2021, Çalışkan ve ark. 2021) ile “Özgüven Ölçeği” (Bkz EK 2, Akın 2007) ve “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” (Bkz EK 3, İpek Çoban ve Kaşıkçı 2011) kullanılarak veriler toplanmıştır.

3.7.1. Tanıtıcı Özellikler Soru Formu

Tanıtıcı özellikler soru formu 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerini içeren 12 soru yer almaktadır. Bunlar; yaş, cinsiyet, medeni durum, sınıfı, en son mezun olduğu okul, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailesinin yaşadığı yer, ailesinin yaşadığı yerde ne kadar süre yaşadığı, şu anda yaşadığı yer, gelir düzeyi ve sosyal güvence ile ilgili sorular yer almaktadır (Eşer ve ark. 2008, Çiftçi ve ark. 2011, Efe 2019, Yazıcıoğlu 2020, Çalışkan ve ark. 2021). İkinci bölümde okuduğu mesleğe ilişkin 7 soru bulunmaktadır. Bunlar; okuduğu bölümü kendi isteğiyle seçme durumu, bölüm değiştirmeyi düşünme durumu, hemşirelik mesleğine yönelik okula gelmeden önceki duyguları, gelecekte hemşirelik mesleğine devam etmeyi düşünme durumu, ailede hemşire olarak çalışan biri\birileri varlığı, herhangi bir kronik hastalığının olma durumu, kronik hastalığı varsa hangisi olduğuyla ilgili sorular yer almaktadır (Eşer ve ark. 2008, Tarhan ve ark. 2016, Kavurmacı ve ark. 2021, Çalışkan ve ark. 2021).

3.7.2. Özgüven Ölçeği

Akın (2007) tarafından geliştirilen ölçek; Kocaeli, İstanbul ve Sakarya’da bulunan çeşitli liselerdeki 796 lise öğrencisi ile yapılmıştır. Ölçekte, iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki faktör altında toplanmış 33 madde bulunmaktadır. İç

özgüven faktörünün olduğu sorular; 1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 30, 32 şeklindedir. Dış özgüven faktörünün olduğu sorular; 2, 6, 8, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 29, 31, 33 şeklindedir. Ölçek 5 dereceli Likert tipi ile hazırlanmıştır. Katılımcılara sorulan her sorunun karşısında Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Sık sık (3), Genellikle (4), Her zaman (5) şeklinde seçenekler bulunmaktadır. Ölçekten alınacak puanlar en düşük 33 puan ile en yüksek 165 puan arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, yüksek seviyede özgüveni göstermektedir. Ölçekten alınan toplam puanın ölçekte bulunan madde sayısına bölünmesiyle çalışmaya katılanların özgüven düzeyleri yorumlanmaktadır. Sonucun 2,5 puanın altında olması düşük, 2,5 ve 3,5 arasında olması orta, 3,5 ve üzerinde olması yüksek seviyede özgüven olduğunu göstermektedir (Akin 2007). Bu ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı ölçeğin bütünü için 0,94, iç özgüven alt boyutu için 0,97 ve dış özgüven alt boyutunda ise 0,87 olarak bulunmuştur (Akin 2007). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı ölçeğin bütünü için 0,97, iç özgüven alt boyutu için 0,96 ve dış özgüven alt boyutunda ise 0,95 olarak bulunmuştur.

3.7.3. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu, hemşirelik mesleğinin özellikleri, hemşirelik mesleğinin genel durumuna ilişkin tutum alt boyutlarından oluşmaktadır. Toplamda 40 maddeden oluşmaktadır. Olumlu sorular için 1 puan “hiç katılmıyorum” yanıtına, 2 puan “az katılıyorum” yanıtına, 3 puan “orta derecede katılıyorum” yanıtına, 4 puan “çok katılıyorum” yanıtına ve 5 puan “tamamen katılıyorum” yanıtına verilmiştir. 21., 23., 25., 26., 28., 30., 34. ve 38. maddeler tersten puanlanacak maddelerdir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum yükselir. Ölçekten en yüksek 200 puan ve en az 40 puan alınmaktadır. Ölçekten toplamda 120 puanın üzerinde alınmış ise kişilerin olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir (İpek Çoban ve Kaşıkçı 2011). Bu ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0,91 olarak bulunmuştur (İpek Çoban ve Kaşıkçı 2011). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur.

3.8. Verilerin Toplanması

Fiziksel mesafeye uyulması ve bireysel temasın azaltılması gerekliliği ve özgüven konusunun gizliliği nedeni ile araştırmanın veri toplama araçları internet ortamında Google Forms kullanılarak uygulanmıştır. Araştırmanın verileri, 10 Ekim-5 Kasım 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama işleminden önce ders hocalarından izin alınarak ders akışını bozmayacak bir zaman aralığında araştırmacı tarafından öğrencilere araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğini onaylayan öğrencilere veri toplama araçları internet ortamında Google Forms kullanılarak bir link oluşturulmuş ve çevrim içi olarak uygulanmıştır. Verilerin güvenilirliğinin sağlanması amacıyla öğrenciler tek tek doğrulanarak veri toplama aracı paylaşılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler ders hocaları tarafından belirlenen zaman diliminde çalışmanın linkini tıklayarak, çalışma hakkındaki yazılı açıklamayı okumuşlar ve çevrim içi onam vererek çevrim içi veri toplama araçlarını doldurmuşlardır. Çalışmanın yapıldığı gün devamsızlık yapan ve çalışmaya katılmak istemeyen öğrenciler çalışmaya alınmamıştır.

3.9. Verilerin Değerlendirilmesi

Analizler IBM SPSS Statistics 28 paket programı üzerinden yapılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken kategorik değişkenler için sıklıklar (sayı, yüzde), sayısal değişkenler için ise tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, minimum, maksimum) verilmiştir. Sayısal değişkenlerin normallik varsayımları için çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş ve katsayıların $\pm 1,5$ aralığında olması nedeniyle değişkenlerin normal dağıldığı görülmüştür (Tabachnick ve Fidell 2013). Bu nedenle çalışmada parametrik olan istatistiksel yöntemlerden yararlanılmıştır.

İki Bağımsız sayısal değişken arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Katsayısı ile yorumlanmıştır. İki bağımsız grup arasındaki farklılıklara Bağımsız Örneklem T Testi, ikiden fazla bağımsız grup arasındaki farklılıklara ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile bakılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda farklılık çıkması durumunda farklılığın kaynaklandığı grup Tukey çoklu

karşılaştırma testi ile tespit edilmiştir. Analizlerde istatistiksel anlamlılık 0,05 düzeyinden yorumlanmıştır.

Çalışmada kullanılan ölçeklerin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve ölçeklerin güvenilir olduğu görülmüştür ($\alpha > 0,700$).

Tablo 3.9.1. Öz-Güven ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçekleri Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

	Madde Sayısı	Cronbach Alfa (α)	Çarpıklık	Basıklık
Öz-Güven Ölçeği	33	0,979	-0,176	-0,774
İç Öz-Güven	17	0,962	-0,201	-0,739
Dış Öz-Güven	16	0,959	-0,100	-0,826
Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	40	0,942	-0,934	0,600
Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	18	0,970	-1,227	1,334
Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	13	0,852	0,050	-0,603
Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum	9	0,817	-1,037	0,575

3.10. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 30.09.2022 tarihinde 81829502.903/91 sayılı karar ile onay alınmıştır. Kafkas Üniversitesi Rektörlüğü'nden 14.10.22 tarih E-10160100-399.99-37310 sayılı resmi izin alınmıştır. "Özgüven Ölçeği" ile "Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" nin kullanılabilmesi için ilgili yazarlardan izin alınmıştır (Bkz EK 4). Bununla birlikte çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan online olarak bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

3.11. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmadan elde edilecek veriler, katılımcıların bireysel çıktılarını yansıtması ve kendi ifadelerini içermesi nedeniyle yalnızca araştırmaya dahil edilen gruba genellenebilir. Araştırma Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören öğrencilere yapılması nedeniyle sadece burada eğitim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerle sınırlıdır.

4. BULGULAR

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin özgüven düzeyleri ile mesleki tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmaya 533 kişi katılmıştır.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı

(n=533)	Sayı	Yüzde
Yaş (Ort±SS=20,97±3,28)		
17-19 Yaş	114	21,4
20-22 Yaş	353	66,2
23 Yaş ve Üzeri	66	12,4
Cinsiyet		
Erkek	197	37
Kadın	336	63
Medeni Durum		
Bekar	525	98,5
Evli	8	1,5
Sınıf		
1. Sınıf	109	20,5
2. Sınıf	140	26,2
3. Sınıf	161	30,2
4. Sınıf	123	23,1
En Son Mezun Olunan Okul		
Devlet Lisesi	63	11,8
Süper Lise	3	0,6
Anadolu Lisesi	333	62,5
Fen Lisesi	54	10,1
Meslek Lisesi	80	15
Anne Eğitim Düzeyi		
Okur Yazar Değil	170	31,9
İlkokul Mezunu	264	49,5
Lise Mezunu	81	15,2
Yüksekokul Mezunu	18	3,4
Baba Eğitim Düzeyi		
Okur Yazar Değil	25	4,7
İlkokul Mezunu	274	51,4
Lise Mezunu	154	28,9
Yüksekokul Mezunu	80	15

Tablo 4.1 (devam)

(n=533)	Sayı	Yüzde
Ailenin Yaşadığı Yer		
İl	250	46,9
İlçe	170	31,9
Köy	105	19,7
Kasaba	8	1,5
Ailenin Yaşadığı Yerde Yaşama Süresi (Ort±SS=14,07±9,72)		
1 Yıl ve Daha Az	89	16,7
1-10 Yıl	112	21
11-20 Yıl	195	36,6
20 Yıldan Fazla	137	25,7
Şu An Kalınan Yer		
Ailemle	62	11,6
Yurtta	381	71,5
Arkadaşlarımla Evde	69	13
Tek Başıma Evde	21	3,9
Gelir Düzeyi		
Gelir Giderden Az	294	55,2
Gelir Gidere Eşit	192	36
Gelir Giderden Fazla	47	8,8
Sosyal Güvence		
Evet	278	52,2
Hayır	255	47,8
Okuduğu Bölümü Kendi İsteğiyle Seçme		
Evet	385	72,2
Hayır	148	27,8
Bölüm Değiştirmeyi Düşünme		
Evet	54	10,1
Hayır	392	73,6
Kararsızım	87	16,3
Okula Gelmeden Önce Hemşirelik Mesleğine İlişkin Duygu		
Çok İyi	77	14,4
İyi	184	34,5
İdare Eder	206	38,6
Kötü	37	7
Çok Kötü	29	5,5

Tablo 4.1 (devam)

(n=533)	Sayı	Yüzde
Gelecekte Hemşirelik Mesleğinde Devam Etme Düşüncesi		
Evet	383	71,9
Hayır	150	28,1
Ailede Hemşire Olarak Çalışan Kişi/Kişiler Varlığı		
Evet	168	31,5
Hayır	365	68,5
Kronik Hastalık Durumu		
Evet	39	7,3
Hayır	494	92,7

Tablo 4.1 'de sosyodemografik özelliklere ilişkin dağılımlar incelendiğinde çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin; yaş ortalamasının $20,97 \pm 3,28$ olduğu, Öğrencilerin %63'ünün cinsiyeti kadın ve bunların %98,5'inin bekar olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin; %20,5'i birinci sınıf iken %26,2'sinin ikinci sınıf, %30,2'sinin üçüncü sınıf ve %23,1'inin ise dördüncü sınıf olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %62,5'inin en son mezun olduğu okul Anadolu Lisesi, %49,5'inin annesi, %51,4'ünün babası ilkokul mezunu, %46,9'unun ailesi ilde yaşamakta ve %36,6'sının ailesinin yaşadığı yerde yaşama süresi 11-20 yıl olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin %71,5'i şu anda yurttta kalmaktadır, %55,2'sinin geliri giderden azdır ve %52,2'sinin sosyal güvencesi bulunmaktadır.

Çalışmaya katılan hemşirelik bölümü öğrencilerinin %72,2'si okuduğu bölümü kendi isteğiyle seçtiğini ve %73,6'sı bölümünü değiştirmeyi düşünmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin %38,6'sı okula gelmeden önce hemşirelik mesleğine ilişki duygu durumunu "idare eder" olarak belirtmiş iken %5,5'i "çok kötü" olarak belirtmiştir. Bu çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %71,9'u gelecekte hemşirelik mesleğinde devam etmeyi düşünmektedir. Öğrencilerin %68,5'inin ailesinde hemşire olarak çalışan kişi/kişilerin olmadığı ve %92,7'sinin kronik bir rahatsızlığı bulunmamaktadır.

Tablo 4.2. Öz-güven ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeklerine ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamalarının Dağılımı

	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Öz-Güven Ölçeği	113,23	28,4	37	165
İç Öz-Güven	58,99	14,81	17	85
Dış Öz-Güven	54,24	14,06	18	80
Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	153,93	24,87	72	194
Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	75,05	15,06	18	90
Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	46,3	9,51	19	65
Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum	32,58	5,27	17	45

Tablo 4.2 incelendiğinde çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin; öz-güven ölçeği puan ortalaması $113,23 \pm 28,40$, iç öz-güven alt boyutu puan ortalaması $58,99 \pm 14,81$, dış öz-güven alt boyutu puan ortalaması ise $54,24 \pm 14,06$ olarak bulunmuştur.

Hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanlarının ortalaması $153,93 \pm 24,87$ iken hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyut puan ortalaması $75,05 \pm 15,06$, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puan ortalaması $46,30 \pm 9,51$ ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyut puan ortalamasının ise $32,58 \pm 5,27$ olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.3. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Öz-Güven Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

	Öz-Güven Ölçeği	İç Öz-Güven	Dış Öz-Güven
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Yaş			
17-19 Yaş	108,46±28,69	56,75±15,06	51,71±14,06
20-22 Yaş	113,99±28,09	59,16±14,51	54,83±14,02
23 Yaş ve Üzeri	117,45±28,90	62,02±15,54	55,44±14,00
F;p	2,480;0,085	2,727;0,066	2,408;0,091

Tablo 4.3 (devam)

	Öz-Güven Ölçeği	İç Öz-Güven	Dış Öz-Güven
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Cinsiyet			
Erkek	110,70±30,53	58,14±16,01	52,56±14,99
Kadın	114,72±27,01	59,50±14,05	55,22±13,41
t;p	-1,532;0,126	-0,990;0,323	-2,058; 0,040*
Sınıf			
1. Sınıf	112,84±28,57	59,32±14,66	53,52±14,27
2. Sınıf	111,94±27,69	58,06±14,51	53,87±13,68
3. Sınıf	113,02±29,77	58,88±15,66	54,14±14,48
4. Sınıf	115,33±27,40	59,92±14,22	55,41±13,85
F;p	0,330;0,803	0,364;0,779	0,414;0,743
En Son Mezun Olunan Okul			
Devlet Lisesi	113,33±30,10	59,17±15,40	54,16±15,10
Anadolu Lisesi	113,47±27,40	59,13±14,36	54,34±13,52
Fen Lisesi	108,31±29,67	56,22±15,52	52,09±14,62
Meslek Lisesi	116,55±29,86	60,79±15,34	55,76±14,99
F;p	0,910;0,436	1,034;0,377	0,736;0,531
Anne Eğitim Düzeyi			
Okur Yazar Değil	112,68±27,87	58,78±14,75	53,89±13,55
İlkokul Mezunu	114,19±29,32	59,41±15,16	54,78±14,55
Lise Mezunu	112,49±25,20	58,59±13,11	53,90±12,94
F;p	0,201;0,818	0,143;0,866	0,259;0,772
Baba Eğitim Düzeyi			
Okur Yazar Değil	108,16±26,00	56,32±13,67	51,84±13,06
İlkokul Mezunu	114,18±28,91	59,56±15,08	54,62±14,18
Lise Mezunu	114,61±25,68	59,60±13,44	55,01±12,93
Yüksekokul Mezunu	109,68±32,08	57,07±16,55	52,62±15,94
F;p	0,865;0,459	0,903;0,439	0,782;0,504
Ailenin Yaşadığı Yer			
İl	112,39±28,38	58,72±14,85	53,68±13,99
İlçe	112,27±28,88	58,42±15,10	53,85±14,29
Köy	116,75±27,71	60,42±14,19	56,33±13,90
F;p	1,013;0,364	0,658;0,518	1,426;0,241

Tablo 4.3 (devam)

	Öz-Güven Ölçeği	İç Öz-Güven	Dış Öz-Güven
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Ailenin Yaşadığı Yerde Yaşama Süresi			
1 Yıl ve Daha Az	113,73±28,66	59,91±15,06	53,82±14,02
1-10 Yıl	111,11±26,55	57,84±13,72	53,27±13,46
11-20 Yıl	113,61±28,28	59,06±14,68	54,55±14,05
20 Yıldan Fazla	114,11±30,04	59,25±15,74	54,86±14,68
F;p	0,272;0,845	0,354;0,786	0,324;0,808
Şu An Kalınan Yer			
Ailemle	118,84±29,94	61,60±15,59	57,24±14,73
Yurтта	112,22±27,34	58,50±14,23	53,72±13,60
Arkadaşlarıyla Evde	114,97±30,40	60,00±15,95	54,97±15,01
Tek Başına Evde	109,33±35,10	56,95±18,60	52,38±16,74
F;p	1,186;0,314	1,019;0,384	1,303;0,273
Gelir Düzeyi			
1) Gelir Giderden Az	111,96±29,08	58,41±15,20	53,55±14,29
2) Gelir Gidere Eşit	112,27±27,45	58,28±14,19	53,98±13,70
3) Gelir Giderden Fazla	125,13±25,57	65,57±13,33	59,55±13,26
F;p	4,590; 0,011*	5,175; 0,006*	3,775; 0,024*
Fark (Tukey)	3>1,2	3>1,2	3>1,2
Sosyal Güvence			
Evet	115,90±28,17	60,14±14,69	55,76±13,95
Hayır	110,32±28,41	57,75±14,86	52,58±14,03
t;p	2,276; 0,023*	1,870;0,062	2,628; 0,009*
Okuduğu Bölümü Kendi İsteğiyle Seçme			
Evet	113,84±27,99	59,29±14,51	54,54±13,93
Hayır	111,66±29,47	58,22±15,56	53,45±14,42
t;p	0,791;0,429	0,752;0,452	0,806;0,420
Bölüm Değiştirmeyi Düşünme			
Evet	114,24±32,17	59,11±16,22	55,13±16,27
Hayır	114,34±28,50	59,51±14,89	54,83±14,08
Kararsızım	107,63±24,91	56,62±13,37	51,01±12,09
F;p	2,030;0,132	1,355;0,259	2,766;0,064

Tablo 4.3 (devam)

	Öz-Güven Ölçeği	İç Öz-Güven	Dış Öz-Güven
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Okula Gelmeden Önce Hemşirelik Mesleğine İlişkin Duygu			
1) Çok İyi	120,88±34,17	62,96±17,90	57,92±16,61
2) İyi	116,43±26,79	60,66±13,91	55,77±13,45
3) İdare Eder	107,60±25,92	56,32±13,52	51,28±12,88
4) Kötü	115,30±29,14	59,43±15,26	55,86±14,29
5) Çok Kötü	110,03±31,21	56,34±16,43	53,69±15,13
F;p	4,250; 0,002*	3,980; 0,003*	4,385; 0,002*
Fark (Tukey)	3<1,2	3<1,2	3<1,2
Gelecekte Hemşirelik Mesleğinde Devam Etme Düşüncesi			
Evet	113,96±28,19	59,33±14,66	54,63±13,98
Hayır	111,38±28,95	58,13±15,18	53,25±14,26
t;p	0,942;0,346	0,840;0,401	1,019;0,309
Ailede Hemşire Olarak Çalışan Kişi/Kişiler Varlığı			
Evet	113,99±28,57	59,38±14,77	54,62±14,22
Hayır	112,88±28,35	58,82±14,84	54,06±14,01
t;p	0,420;0,675	0,402;0,688	0,424;0,672
Kronik Hastalık Durumu			
Evet	113,41±27,34	59,23±14,54	54,18±13,31
Hayır	113,22±28,51	58,98±14,84	54,24±14,13
t;p	0,041;0,968	0,103;0,918	-0,027;0,978

F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) t: Bağımsız Örneklem T Testi *: $p<0,05$

Tablo 4.3 incelendiğinde uygulanan istatistiksel analizler sonucunda çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin; cinsiyetine göre öz-güven ölçeği puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Öğrencilerin cinsiyete göre dış öz-güven alt boyutu puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Buna göre kadınların dış öz-güven alt boyutu puanları erkeklerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Öğrenim gördüğü sınıfa göre, öz-güven ölçeği puanları ve bu ölçeğin alt boyutu puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin gelir düzeyi, sosyal güvence varlığı, okula gelmeden önce

hemşirelik mesleğine ilişkin duygu durumu gibi özellikler ile öz-güven ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Buna göre geliri giderinden fazla olan kişilerin öz-güven ölçeği puan ortalamaları geliri giderine eşit ve az olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$). Sosyal güvencesi olan kişilerin öz-güven ölçeği puanları sosyal güvencesi olmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$). Okula gelmeden önce hemşirelik mesleğine ilişkin duygusunu “idare eder” olarak belirten öğrencilerin öz-güven ölçeği puan ortalaması “çok iyi” ve “iyi” olarak belirten öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Hemşireliği kendi isteğiyle seçme durumu ve bölüm değiştirmeyi düşünme durumuna göre öz-güven ölçeği puan ortalamaları ve bu ölçeğin alt boyut puan ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.4. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği		
Olumlu Tutum	469	88
Olumsuz Tutum	64	12
Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri		
Olumlu Tutum	486	91,2
Olumsuz Tutum	47	8,8
Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu		
Olumlu Tutum	413	77,5
Olumsuz Tutum	120	22,5
Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum		
Olumlu Tutum	468	87,8
Olumsuz Tutum	65	12,2

Tablo 4.4 incelendiğinde hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği ve alt boyut puan ortalamalarına göre dağılımları verilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul

eden 533 hemşirelik öğrencisinden %88'inin hemşirelik mesleğine yönelik tutumu olumlu iken %12'sinin tutumunun olumsuz olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Yaş				
17-19 Yaş	154,15±28,25	73,42±17,14	48,17±9,55	32,56±5,45
20-22 Yaş	154,76±23,51	76,10±14,03	45,84±9,56	32,82±5,06
23 Yaş ve Üzeri	149,14±25,56	72,21±16,14	45,59±8,90	31,33±5,93
F;p	1,430;0,240	2,722;0,067	2,819;0,061	2,219;0,110
Cinsiyet				
Erkek	145,02±27,01	70,65±17,24	42,87±9,74	31,49±5,67
Kadın	159,16±21,93	77,63±12,97	48,32±8,78	33,22±4,92
t;p	-6,243;<,001*	-4,922;<,001*	-6,630;<,001*	-3,557;<,001*
Sınıf				
1. Sınıf	157,52±28,74	74,11±17,07	49,89±10,36	33,52±5,27
2. Sınıf	149,32±26,27	72,92±16,49	45,00±8,82	31,40±5,89
3. Sınıf	154,65±24,27	76,18±14,46	45,70±9,37	32,77±5,10
4. Sınıf	155,06±19,19	76,82±11,68	45,40±9,00	32,84±4,52
F;p	2,512;0,058	1,954;0,120	6,849;<,001*	3,726;0,011*
Fark (Tukey)	-	-	1>2,3,4	1>2
En Son Mezun Olunan Okul				
Devlet Lisesi	152,05±27,62	73,16±17,16	47,25±9,72	31,63±5,53
Anadolu Lisesi	155,00±22,75	76,07±13,43	46,31±9,37	32,62±5,17
Fen Lisesi	149,65±25,58	72,59±16,49	44,15±8,45	32,91±4,79
Meslek Lisesi	155,33±28,89	74,71±17,27	47,31±10,49	33,30±5,45
F;p	0,945;0,418	1,355;0,256	1,432;0,233	1,254;0,289

Tablo 4.5 (devam)

	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Anne Eğitim Düzeyi				
Okur Yazar Değil	152,35±26,92	74,10±16,51	45,99±9,97	32,26±5,61
İlkokul Mezunu	155,60±23,84	76,03±14,08	46,63±9,42	32,94±5,13
Lise Mezunu	153,67±23,50	74,62±14,49	46,75±8,76	32,30±5,01
F;p	0,906;0,405	0,927;0,396	0,283;0,754	1,022;0,361
Baba Eğitim Düzeyi				
1)Okur Yazar Değil	156,44±28,47	74,56±17,39	48,48±9,37	33,40±5,56
2)İlkokul Mezunu	153,16±25,51	74,57±15,39	46,34±9,37	32,25±5,44
3)Lise Mezunu	156,68±20,27	77,60±11,46	45,79±9,86	33,29±4,74
4)Yüksekokul Mezunu	150,40±29,25	71,78±19,07	46,48±8,95	32,14±5,52
F;p	1,293;0,276	2,729; 0,043*	0,605;0,612	1,653;0,176
Fark (Tukey)	-	3>4	-	-
Ailenin Yaşadığı Yer				
İl	155,93±23,82	75,94±14,31	46,94±9,61	33,05±5,09
İlçe	152,22±25,61	74,34±15,29	45,82±9,82	32,06±5,39
Köy	151,26±26,42	73,77±16,67	45,19±8,68	32,30±5,47
F;p	1,798;0,371	0,995;0,371	1,478;0,329	1,974;0,140
Ailenin Yaşadığı Yerde Yaşama Süresi				
1) 1 Yıl ve Daha Az	156,01±29,81	74,43±17,49	48,53±10,99	33,06±5,28
2) 1-10 Yıl	147,88±26,00	71,57±15,92	45,16±9,45	31,14±5,39
3) 11-20 Yıl	155,22±22,78	75,95±14,32	46,16±9,11	33,10±4,96
4) 20 Yıldan Fazla	155,70±22,65	77,01±13,22	45,99±8,94	32,70±5,43
F;p	2,858; 0,037*	3,084; 0,027*	2,241;0,083	3,737; 0,011*
Fark (Tukey)	2<3,4	2<4	-	2<3
Şu An Yaşadığı Yer				
1) Ailemle	160,44±20,29	79,31±10,39	47,23±9,57	33,90±4,55
2) Yurtta	154,35±25,01	75,10±15,14	46,73±9,49	32,51±5,27
3) Arkadaşlarımla Evde	148,39±25,36	72,28±15,92	44,06±9,99	32,06±5,57
4) Tek Başıma Evde	145,43±28,32	70,57±19,57	43,29±6,60	31,57±5,90
F;p	3,457; 0,016*	3,089; 0,027*	2,453;0,062	1,812;0,144
Fark (Tukey)	1>3	1>3	-	-

Tablo 4.5 (devam)

	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Gelir Düzeyi				
1) Gelir Giderden Az	150,58±26,43	73,57±16,31	45,18±9,52	31,83±5,72
2) Gelir Gidere Eşit	157,45±21,89	76,50±13,13	47,54±9,05	33,41±4,57
3) Gelir Giderden Fazla	160,55±23,30	78,38±13,37	48,26±10,51	33,91±4,20
F;p	6,387; 0,002*	3,497; 0,031*	4,720; 0,009*	7,026; <,001*
Fark (Tukey)	1<2,3	1<3	1<2,3	1<2,3
Sosyal Güvence				
Evet	156,73±23,16	76,60±13,85	46,92±9,54	33,20±4,89
Hayır	150,89±26,31	73,35±16,13	45,63±9,45	31,91±5,59
t;p	2,725; 0,007*	2,486; 0,013*	1,575;0,116	2,829; 0,005*
Okuduğu Bölümü Kendi İsteğiyle Seçme				
Evet	158,03±24,55	76,13±14,60	49,10±8,78	32,80±5,21
Hayır	143,27±22,46	72,23±15,91	39,03±7,23	32,01±5,40
t;p	6,362; <,001*	2,695; 0,007*	13,527; <,001*	1,558;0,120
Bölüm Değiştirmeyi Düşünme				
1) Evet	137,30±25,88	68,28±18,84	37,98±7,16	31,04±6,37
2) Hayır	157,79±23,65	76,31±14,08	48,47±9,09	33,01±5,05
3) Kararsızım	146,86±24,03	73,57±15,64	41,69±8,13	31,60±5,27
F;p	21,928; <,001*	7,422; <,001*	48,465; <,001*	5,212; 0,006*
Fark (Tukey)	2>1,3	2>1	2>1,3 3>1	2>1
Okula Gelmeden Önce Hemşirelik Mesleğine İlişkin Duygu				
1) Çok İyi	163,94±29,50	76,61±16,89	53,23±10,06	34,09±5,74
2) İyi	158,50±24,16	76,03±14,78	49,63±8,45	32,85±5,00
3) İdare Eder	151,10±20,42	75,20±13,12	43,52±7,58	32,37±4,88
4) Kötü	140,11±24,08	71,00±16,73	38,54±7,87	30,57±5,41
5) Çok Kötü	136,17±26,85	68,76±20,24	36,48±5,95	30,93±6,88
F;p	12,965; <,001*	2,364;0,052	45,559; <,001*	3,926; 0,004*
Fark (Tukey)	1>3,4,5 2>3,4,5 3>5	-	1>2,3,4,5 2>3,4,5 3>4,5	1>4,5

Tablo 4.5 (devam)

	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Gelecekte Hemşirelik Mesleğinde Devam Etme Düşüncesi				
Evet	157,92±23,98	75,86±14,37	49,11±8,65	32,95±5,02
Hayır	143,75±24,26	72,98±16,57	39,13±7,68	31,63±5,77
t;p	6,118;<,001*	1,870;0,063	13,005;<,001*	2,455;0,015*
Ailede Hemşire Olarak Çalışan Kişi/Kişiler Varlığı				
Evet	152,12±24,81	74,61±15,27	45,08±8,92	32,44±5,62
Hayır	154,76±24,88	75,25±14,98	46,87±9,73	32,64±5,11
t;p	-1,139;0,255	-0,459;0,646	-2,026;0,043*	-0,414;0,679
Kronik Hastalık Durumu				
Evet	155,31±26,86	74,87±16,38	47,41±9,92	33,03±4,61
Hayır	153,82±24,73	75,06±14,97	46,22±9,48	32,54±5,32
t;p	0,358;0,720	-0,076;0,939	0,754;0,451	0,548;0,584

F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) t: Bağımsız Örneklem T Testi *: $p<0,05$

Tablo 4.5 incelendiğinde uygulanan istatistiksel analizler sonucunda çalışmaya katılan hemşirelik bölümü öğrencilerinin; öğrenim gördükleri sınıflar arasında hemşirelik mesleği tutum ölçeği puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Ancak hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutları puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Buna göre birinci sınıfların hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puan ortalaması ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfların puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$). Birinci sınıfların hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyut puanları ikinci sınıflardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$).

Öğrencilerin cinsiyetine, ailesinin yaşadığı yerde yaşama süresine, şu an yaşadığı yere, gelir düzeyine, sosyal güvence varlığına, okuduğu bölümü isteyerek seçme durumuna, bölüm değiştirmeyi düşünme durumuna, okula gelmeden önce hemşirelik mesleğine ilişkin duygu durumuna, gelecekte hemşirelik mesleğinde

devam etme düşüncesine göre hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre kadınların hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları erkeklerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$). Ailesinin yaşadığı yerde yaşama süresi 1-10 yıl olan kişilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalaması ailenin yaşadığı yerde yaşama süresi 11-20 yıl ve 20 yıldan fazla olan öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Şu anda ailesiyle yaşayan kişilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları şu anda arkadaşlarıyla evde kalan öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$). Geliri giderinden az olan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları geliri giderine eşit ve fazla olan öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Sosyal güvencesi olan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalaması sosyal güvencesi olmayan öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Okuduğu bölümü kendi isteğiyle seçen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalaması okuduğu bölümü kendi isteğiyle seçmeyen öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Bölüm değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları bölüm değiştirmeyi düşünen ve kararsız olan öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Okula gelmeden önce hemşirelik mesleğine ilişkin duygusunu “çok iyi” ve “iyi” olarak belirten öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalaması “idare eder”, “kötü” ve “çok kötü” olarak belirten öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olarak belirlenmiştir ($p<0,05$). Okula gelmeden önce hemşirelik mesleğine ilişkin duygusunu “idare eder” olarak belirten öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları “çok kötü” olarak belirten öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Gelecekte hemşirelik mesleğinde devam etmeyi düşünen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları gelecekte

hemşirelik mesleğinde devam etmeyi düşünmeyen öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Ailede hemşire olarak çalışan kişi varlığı durumuna göre hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ailede hemşire olarak çalışan kişi varlığı durumuna göre hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Buna göre ailesinde hemşire olarak çalışan kişi/kişiler olmayan öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu puan ortalamaları ailesinde hemşire olarak çalışan kişi/kişiler olan öğrencilerin puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.6. Özgüven Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

		Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum
Öz-Güven Ölçeği	r	,394**	,345**	,290**	,350**
	p	<,001	<,001	<,001	<,001
İç Öz-Güven	r	,395**	,348**	,288**	,353**
	p	<,001	<,001	<,001	<,001
Dış Öz-Güven	r	,379**	,330**	,283**	,335**
	p	<,001	<,001	<,001	<,001

r: Pearson Korelasyon Katsayısı **: $p<0,01$

Tablo 4.6 incelendiğinde uygulanan korelasyon analizleri sonucunda çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin; öz-güven ölçeği puanları ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($r=0,394$). Öz-Güven Ölçeği puanları ile hemşirelik mesleğinin özellikleri ($r=0,345$), hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum ($r=0,350$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif yönlü ilişki; öz-güven ölçeği puanları ile hemşirelik mesleğini tercih etme

durumu ($r=0,290$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır.

İç öz-güven puanları ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği ($r=0,395$), hemşirelik mesleğinin özellikleri ($r=0,348$), hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum ($r=0,353$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif yönlü ilişki; iç öz-güven puanları ile hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ($r=0,288$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır.

Dış öz-güven puanları ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği ($r=0,379$), hemşirelik mesleğinin özellikleri ($r=0,330$), hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum ($r=0,335$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif yönlü ilişki; dış öz-güven puanları ile hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ($r=0,283$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır.

5. TARTIŞMA

Özgüven öğrenme sürecine katkı sağlayan motivasyonu sağlamaktadır. Hemşirelik öğrencilerinde özgüvenin yüksek olması, gelecek beklentisinin daha iyi olmasına ve mesleğine karşı olumlu tutuma sahip olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin özgüvenli olması önemli bir faktördür (Lundberg 2008, Ghofrani Kelishami ve ark. 2018). Bu araştırma hemşirelik bölümü öğrencilerinin özgüven düzeyleri ile mesleki tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin özgüven puanları ortalaması $113,23 \pm 28,40$ (madde ortalaması=3,43) olarak bulunmuştur (Tablo 4.2). Ölçekten alınan toplam puanın ölçekte bulunan madde sayısına bölünmesiyle çalışmaya katılanların özgüven düzeyleri yorumlanmaktadır. Özgüven ölçeğinde madde puan ortalaması 2,5 ve 3,5 puan arasında olması orta seviyede özgüveni belirtmektedir (Akın 2007). Bu doğrultuda; çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin özgüven düzeylerinin orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Literatürde Eraydın ve Karagözoğlu (2017)'nin hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada da bu çalışmaya paralel olarak öğrencilerin orta düzeyde özgüvene sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak yapılan farklı çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin yüksek düzeyde özgüvene sahip olduğu bulunmuştur (Uçar ve Duy 2013, Kukulu ve ark. 2013, Yalınzoğlu Çaka ve ark. 2017). Yüksek düzeyde özgüvene sahip öğrencilerin ileriki meslek hayatlarında hasta bakımında daha olumlu yönde rol alacakları düşünülmektedir.

Bireylerin doğuştan sahip olduğu üreme sisteminin ayırıcı özellikte olduğu ve erkek ya da kadın olarak ifade edilen biyolojik yapıya cinsiyet denir (Karagöz 2021). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin cinsiyete göre öz-güven ölçeği puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir (Tablo 4.3). Ancak kadınların dış öz-güven alt boyutu puan ortalaması erkeklerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$, Tablo 4.3). Koyuncu Şahin (2015)'in okul öncesi öğretmenlere yaptığı çalışmada öğretmenlerin özgüvenleri ile iç özgüven ve dış özgüven alt boyutları cinsiyete göre anlamlı bir fark oluşturmamıştır (Koyuncu Şahin 2015). Ezmeçi ve Dilekmen (2016)'in ise ilkökul

birinci sınıftaki öğrencilere yapmış oldukları çalışmada; kız öğrencilerin özgüvenlerinin puan ortalamasını erkek öğrencilerin özgüvenlerinin puan ortalamasından anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cinsiyet ve özgüvenle ilgili diğer çalışmalara bakıldığında; Kanadıkırık Kılıç ve Kılıç (2013)'in ortaöğretim öğrencilerine yaptıkları çalışmaya göre; erkeklerin özgüvenlerinin kızlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte Patır Erkek (2016)'in ortaöğretim öğrencilerine yaptığı çalışmaya göre ve Karademir (2015)'in 4. sınıf lisans öğrencilerine yaptığı çalışmaya göre erkek ve kız öğrencilerin özgüvenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını belirlemişlerdir. Bu doğrultuda cinsiyetin özgüven üzerinde fark oluşturduğuna yönelik çalışmaların olmasının yanı sıra herhangi bir fark oluşturmadığına yönelik çalışmalar da bulunmaktadır.

Bu çalışmada geliri giderinden fazla olan öğrencilerin öz-güven ölçeği puan ortalamaları geliri giderine eşit ve az olan öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$, Tablo 4.3). Lise öğrencilerine yapılmış bir çalışmada gelir düzeyi arttıkça özgüvenin de artış gösterdiği bulunmuştur. Aynı zamanda bu çalışmada gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin özgüveni de yüksek çıkmıştır. (Gencer 2019). Ayrıca Twenge ve Campbell (2002) çalışmasında sosyo-ekonomik durumu daha yüksek olanların benlik saygılarının daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Literatürde bu konuyla ilgili çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat çıkan bu sonuçla birlikte öğrencilerin gelir düzeyinin iyi olmasının özgüveni olumlu etkileyebileceği düşünülmektedir. Yine bu çalışmada; sosyal güvencesi olan kişilerin öz-güven ölçeği puan ortalamaları sosyal güvencesi olmayan öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$). Dolayısıyla bu bulgunun da bu düşüncüyü desteklediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutum puan ortalaması $153,93\pm 24,87$ olarak bulunmuştur (Tablo 4.2). Ölçekten alınan puan yükseldikçe hemşirelik mesleğine yönelik tutum olumlu olmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan 120 ve üzerinde ise kişilerin olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir (İpek Çoban 2010). Bu doğrultuda çalışmaya katılan hemşirelik

öğrencilerinin olumlu mesleki tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar da hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Zhang ve Petrini 2008, Koushali ve ark. 2012, Zencir ve Eşer 2016, Kaur ve ark. 2016, Mai ve ark. 2018, Safaa ve ark. 2019, Sümen ve ark. 2022). Ayrıca bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin %88'inin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır (Tablo 4.4). Diğer ülkelerde hemşirelik öğrencileri ile yapılmış çalışma örneklerine bakıldığında; öğrencilerin Çin'de %53,5'i (Zhang ve Petrini 2008), İran'da %65,4'ü (Koushali ve ark. 2012), Hindistan'da %90,83'ü (Kaur ve ark. 2016) hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Çalışmalardaki oran farklılıklarının nedeninin araştırmaya katılan öğrencilerin farklı ülkelerde olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Kişinin mesleğine karşı olan tutumu o meslekteki başarısını ve doyumunu etkileyecektir. Eğer hemşire olacak kişi, olumsuz tutumla mesleğini seçip bu mesleği yaparsa sahip olduğu bu olumsuz tutumu mesleği uyguladığı sıradaki davranışlarına da yansıtabilir. Bu sebeple kişinin bu olumsuz tutumu hem mesleği hem de insan yaşamını olumsuz etkilemektedir (Güven 2019). Diğer çalışmalarda da olduğu gibi bu çalışmadaki öğrencilerin çoğu olumlu tutuma sahip olsa da %12'sinin olumsuz tutuma sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.4). Bu olumsuz tutuma sahip hemşirelik öğrencilerinin azalmasının böylece de olumlu tutuma sahip hemşirelik öğrencilerinin artmasının hem insan yaşamı için hem de mesleğin profesyonelleşmesi için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından; hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan alabileceği en yüksek puan 90'iken çalışmamızda öğrencilerin ortalama $75,05 \pm 15,06$ puan aldığı, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutundan alabileceği en yüksek puan 65'iken çalışmamızda öğrencilerin ortalama $46,30 \pm 9,51$ puan aldığı ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutundan alabileceği en yüksek puan 45'iken çalışmamızda öğrencilerin ortalama $32,58 \pm 5,27$ puan aldığı belirlenmiştir (Tablo 4.2). Böylece hemşirelik öğrencilerinin en yüksek hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan, en düşük hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt

boyutundan puan aldıkları bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda hemşirelik mesleğinin özellikleri alt boyutundan $77,98 \pm 10,96$ (Alkan 2019) ve $66,45 \pm 18,75$ (Sümen ve ark. 2022) puanları aldıkları belirlenmiştir. Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutundan $44,47 \pm 9,95$ (Alkan 2019) ve $37,29 \pm 9,78$ (Sümen ve ark. 2022) puanları aldıkları ve hemşirelik mesleğinin genel durumuna yönelik tutum alt boyutundan $38,17 \pm 5,62$ (Alkan 2019) ve $33,36 \pm 9,06$ (Sümen ve ark. 2022) puanları aldıkları belirlenmiştir. Bu nedenle de bu çalışmaların çalışmamızla benzer olarak en düşük hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutundan puan aldıkları görülmektedir.

Çalışmamızda cinsiyet faktörünün hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeğine etkisi incelendiğinde; kadınların hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamalarının ($159,16 \pm 21,93$) erkeklerin puan ortalamasından ($145,02 \pm 27,01$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4.5). Lise son sınıfta okuyan öğrenciler ile yapılan bir çalışmaya göre kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları $135,36 \pm 1,61$ ve erkek öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları $131,71 \pm 1,75$ olarak saptanmıştır (Güven 2019). Aynı zamanda bu çalışmada kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumunun erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır (Güven 2019). Çalışkan ve ark.'nın (2021) hemşirelik öğrencilerine yaptığı çalışmada da kadınların erkeklere göre hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumunun daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu yönde çıkan sonuçlar toplum tarafından hala hemşireliğin kadın mesleği olarak görülmesi (Ünver ve ark. 2016) ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin eğitim yılının hemşirelik mesleğine tutum açısından farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Fakat ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında birinci sınıfların hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyut puan ortalaması ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfların puan ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$, Tablo 4.5). Birinci ve dördüncü sınıfta olan hemşirelik bölümü öğrencilerine yapılmış farklı bir çalışmada; birinci sınıftaki öğrencilerin, hemşirelik mesleği tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarından dördüncü sınıflardan daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir (Seval ve Sönmez 2020).

Tersine Çalışkan ve ark. (2021) yaptığı çalışmada; dördüncü sınıftaki öğrencilerin birinci, ikinci ve üçüncü sınıftaki öğrencilere göre hemşirelik mesleğine yönelik daha olumlu tutumunun olduğu ve sınıf azaldıkça bu olumlu tutumun da azaldığını saptamışlardır. Yapılan çalışmalarda farklı sonuçların olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5'te görüldüğü üzere okuduğu bölümü kendi isteğiyle seçen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumu okuduğu bölümü kendi isteğiyle seçmeyen öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$). Yazıcıoğlu (2020)'nin hemşirelik öğrencilerine yaptığı çalışmada mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları isteyerek seçmeyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin çoğunluğunun hemşirelik mesleğini isteyerek seçtikleri belirlenmiştir (Zencir ve Eşer 2016, Seval ve Sönmez 2020). Kişilerin mesleğini gerektiği gibi yapması ve hizmet alan kişilerin yarar görebilmesi için o mesleğin istenerek seçilmesi önemlidir (Bölükbaş 2018). Bu nedenle de bölümünü kendi isteğiyle seçen öğrencilerin daha olumlu tutuma sahip olması beklenmektedir.

Ailede hemşire olarak çalışan kişi varlığı ile hemşirelik mesleği tutum ölçeği puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4.5). Ancak ölçeğin hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Buna göre ailesinde hemşire olarak çalışan kişi/kişiler olmayanların hemşirelik mesleğini tercih etme durumu alt boyutu puan ortalaması ($46,87\pm 9,73$) ailesinde hemşire olarak çalışan kişi/kişiler olan öğrencilerin puan ortalamasından ($45,08\pm 8,92$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Tersine Güven (2019)'in yaptığı çalışmada hemşire bir yakını bulunan lise son sınıf öğrencileri hemşire yakını bulunmayanlara göre daha olumlu tutumda olduğunu belirtmiştir. Çalışmamızdaki bu sonucun, ülkemizde hemşirelik mesleğinin statüsünün düşük olması (Dost ve Bahçecik 2015) ve çalışma koşullarının ağır olması (Akkaya ve Karadağ 2021) nedenleri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Çünkü ailesinde hemşire olarak çalışan kişi/kişilerin bulunması bireyin mesleğin zorlukları hakkında daha çok bilgi sahibi olması ile ilişkili olabilir.

Bölüm değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçęđi puan ortalamaları (157,79±23,65) bölüm değiştirmeyi düşünen öğrencilerin puan ortalamasından (137,30±25,88) ve kararsız olan öğrencilerin puan ortalamasından (146,86±24,03) istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$, Tablo 4.5). Hemşirelik öğrencilerine yapılmış bir çalışmada; öğrencilerin %74,3'ü bölümünden memnun olduğunu ve yine bu öğrencilerin %63,3'ü bölümünü değiştirmeyi düşünmediğini belirtmiştir (Olđun ve Adıbelli 2020). Hemşirelere yapılmış başka bir çalışmada, hemşirelerin %44,2'si mesleğini değiştirmeyi düşünmediğini belirtmiştir (Tarhan ve ark. 2016). Dolayısıyla bölüm değiştirmeyi düşünmeyen kişilerin mesleğine ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları düşünölmektedir.

Literatürde hemşirelik öğrencilerinin özgüvenleri ile mesleki tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Fakat bu konuya benzer bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin özgüvenleri ile hemşirelik kariyerine yönelik tutumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre hemşirelik öğrencilerinin özgüvenleri ile mesleğe yönelik tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Ghofrani Kelishami ve ark. 2018). Ayrıca bu konuyla ilgili başka meslek grubunda yapılmış çalışmalara rastlanmıştır. Bunlara göre; okul öncesi öğretmenlik bölümündeki öğrencilerde özgüveni yüksek düzeyde olan öğrencilerin mesleki tutumlarının daha olumlu olduğu (Manolova Yalçın ve Özgen 2017) ve okul öncesi öğretmenlerin mesleki tutumu ve özgüveni arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu (Koyuncu şahin 2015) bulunmuştur. Bu çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin özgüvenleri ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif yönlü ilişki olduğu bulunmuştur ($r=0,394$, Tablo 4.6). Bu nedenle de öğrencilerin özgüveni ile mesleki tutumları arasında ilişki olduğu söylenebilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin özgüveni ile mesleki tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuç olarak:

- Hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde özgüvenleri olduğu saptanmıştır.
- Cinsiyete göre özgüven puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
- Sınıfa göre öz-güven ölçeği puanları ve bu ölçeğin alt boyutu puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.
- Geliri giderinden fazla olanların öz-güven ölçeği puanları diğer kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.
- Sosyal güvencesi olan kişilerin öz-güven ölçeği puanları sosyal güvencesi olmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.
- Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin olumlu mesleki tutuma sahip olduğu saptanmıştır.
- Kadınların hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanlarının erkeklerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Okuduğu bölümü kendi isteğiyle seçen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları kendi isteğiyle seçmeyen kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.
- Bölüm değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları diğer öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.
- Hemşirelik öğrencilerinin özgüvenleri ile mesleğe yönelik tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

6.2. Öneriler

- Literatürde hemşirelik öğrencilerine ya da hemşirelere yapılmış çalışmalarda özgüven ve mesleki tutumun karşılaştırıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bu

sebeple başka örneklem grubundaki hemşirelik öğrencilerinin özgüvenlerinin ve mesleki tutumlarının karşılaştırılması bu konuya açıklık getirebilir.

- Öğrencilerin meslek hayatına başlamadan önce daha olumlu mesleki tutum ve daha iyi özgüven seviyesiyle başlayabilmesi için eğitim öğretim programlarında destekleyici düzenlemeler yapılabilir.
- Bölümünü kendi isteğiyle seçen öğrencilerin daha olumlu tutumla başladığıyla ilgili bulgulara yönelik; özellikle meslek seçme aşamasındaki öğrencilere ve topluma mesleğin tüm yönlerinin tanıtılması için programlar düzenlenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

Akın A: Öz-Güven Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2): 167-176, 2007.

Akkaya A, Karadağ M: Ameliyathane hemşirelerinin çalışma ortamından kaynaklanan mesleki risklerinin ve sağlık sorunlarının belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 37(1): 11-22, 2021.

Akyıldız M: Özgüven duygusu marka bağlılığını gerçekten artırır mı?. *Ege Akademik Bakış*, 10 (3): 933-950, 2010.

Alkan T: Hemşirelerin Hemşirelik Tarihi Bilgileri ve Mesleki Tutumları. Yozgat Bozok Üniversitesi- Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ortak Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, Yozgat, 2019.

Aslan Y: Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Affedicilik Özelliği ile Özgüven Düzeyleri Arasındaki İlişki. Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016. **İçinde:** Lindenfield G: Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme, Hyb Yayıncılık, İstanbul, 2004.

Bardone-Cone AM, Thompson KA, Miller AJ: The self and eating disorders. *J Pers.*, 88(1):59-75, 2020. doi: 10.1111/jopy.12448. Epub 2018 Dec 30. PMID: 30506587.

Bayraktar S, İncekara A: Türkiye'nin genç işsizlik profili. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 4 (1): 15-38, 2013.

Bilgin O: Ergenlerde Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2011.

Bilgin O: Ergenlerde Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2011. **İçinde:** Bandura A: Self-efficacy: The Exercise of Control, New York: Freeman, 1997.

Bilgin O: Çözüm Odaklı Kısa Süreli Grupla Psikolojik Danışmanın Ergenlerin Özgüven Düzeyine Etkisi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya, 2016

Bilgin O: Ergenlerin özgüven düzeyi ile yaşam amacı ve diğerleriyle olumlu ilişkiler arasındaki ilişki. *Yaşadıkça Eğitim*, 31(2): 55-66, 2017.

Bilgin O: Çocuk üniversitesi kapsamında hazırlanan programın öğrencilerin özgüven düzeyine etkisi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2): 146-153, 2018.

Bozca S: Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile İş Doyumları Arasındaki İlişki. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2015.

Bölükbaş N: Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1):10-17, 2018.

Can Ş: Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24): 13-28, 2010.

Ceylan A: Ergenlerde Mükemmeliyetçi Benlik Sunumunun Özgüven ile İlişkisi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

Cheng H, Furnham A: Personality, peer relations, and self-confidence as predictors of happiness and loneliness. *Journal of Adolescence*, 25(3): 327–339, 2002.

Chesser-Smyth PA, Long T: Understanding the influences on self-confidence among first-year undergraduate nursing students in Ireland. *J Adv Nurs.*, 69(1):145-57, 2013.

Creed PA, Bloxome TD, Johnston K: Self-esteem and self-efficacy outcomes for unemployed individuals attending occupational skills training programs. *Community Work & Family*, 4(3): 1-29, 2001.

Çalışkan E, Kargın M, Ersöğütçü F: Hemşirelik öğrencilerinde Covid-19 korkusu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30 (3): 170-180, 2021.

Çam MO, Engin E, Uğuryol M: Üniversite öğrencilerinde benlik gelişimi ve güven duygusu. *Journal of International Social Research*, 10(51): 508-514, 2017.

Çelik E: Development of a sexual self-confidence scale and its psychometric properties. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 30(1): 48-61, 2015.

Çelik E: Development of a sexual self-confidence scale and its psychometric properties. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 30(1): 48-61, 2015. **İçinde:** Gökna Ö: Aşk ve evlilik. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2011.

Çelik İ: Ortaokul Öğrencilerinin Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi Afyonkarahisar Örneği. Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

Çetinkaya B, Gülaçtı F, Çiftçi Z: Lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 10(17): 904-922, 2019.

Çiftçi GE, Bülbül SF, Muluk NB, Çamur GD, Yılmaz A: Sağlık Bilimleri Fakültesini tercih eden öğrenciler, üniversite ve meslek tercihlerinde etkili olan etkenler (Kırıkkale Üniversitesi örneği). *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 22(3): 151 – 160, 2011.

Çöllü EF, Öztürk YE: Örgütlerde inançlar-tutumlar tutumların ölçüm yöntemleri ve uygulama örnekleri bu yöntemlerin değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(1): 373-404, 2006.

Demir G: Covid-19 Pandemi Döneminde Hemşirelerin Profesyonel Değerlerinin ve Mesleki Tutumlarının İşe Adanmışlıklarına Etkisi. Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022.

Dinç S, Kaya Ö, Şimşek Z: Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin hemşirelik mesleği hakkındaki bilgi, düşünce ve beklentileri. *Atatürk Üniversitesi HYO Dergisi*, 10(1): 1-9, 2007.

Dirik K: Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Öz-Güven Arasındaki İlişkilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016. **İçinde:** Lindenfield G: Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme, Hyb Yayıncılık, İstanbul, 2004.

Dost A, Bahçecik AN: Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği geliştirilmesi. *JAREN*, 1(2): 51-59, 2015.

Efe R: Üniversite Öğrencilerinin Eşcinselliğe İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kars, 2019.

Ekinci H: Müzik Öğretmeni adaylarının solo sahne performansına ilişkin özgüven algılarının bazı değişkenler bakımından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2): 52-64, 2013.

Eldeleklioğlu J: Çocuklarda özgüven gelişimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2): 111-121, 2004.

Elmorshedy H, AlAmrani A, Hassan MHA, Fayed A, Albrect SA: Contemporary public image of the nursing profession in Saudi Arabia. *BMC Nurs*, 19(1): 1-8, 2020. <https://doi.org/10.1186/s12912-020-00442-w>

Eraydın Ş, Karagözoğlu Ş: Investigation of self-compassion, self-confidence and submissive behaviors of nursing students studying in different curriculums. *Nurse Educ Today*, 54:44-50, 2017.

Eryetiş MV: Meslek secimi ve mesleki rehberlik. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 44:0-0, 2016.

Esentaş M, Işıkgöz, E, Karacan Doğan P, Şahin HM: Gençlik kampı kadın lider adaylarının özgüven düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (1): 315-328, 2017.

Eskimez Z, Öztunç G, Alparslan N: Lise son sınıfta okuyan kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1): 58-67, 2008.

Eşer I, Khorshid L, Denat Y: Hemşirelik mesleğini algılamada ilk klinik uygulamanın etkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 24 (1):15-26, 2008.

Ezmeci F, Dilekmen M: İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1): 513- 534, 2016.

Feltz DL: Self-confidence and sports performance. *Exercise and Sport Science Reviews*, 16(1): 423- 458,1988.

Gencer N: İmam hatip lisesi öğrencilerinin özgüven düzeyleri hakkında nicel bir analiz. *Bilimname XL*, 4:407-440, 2019.

Gecas V, Schwalbe ML: Parental behavior and adolescent self-esteem. *Journal of Marriage and Family*, 48(1): 37–46, 1986. <https://doi.org/10.2307/352226>

Ghofrani Kelishami F, Sadooghiasl A, Izadi A, Mohamadkhani Ghiasvand A, Jahani R, Nasiri M: The relationship between self-confidence of nursing students and their attitude towards a nursing career. *I.J.N.R.*, 12(6): 58-64, 2018.

Günalp A: Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi (Aksaray İli Örneği). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2007.

Günerigök F, Yılmaz Kurt F, Küçükoğlu S: Hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme sürecinde özgüven ve anksiyete düzeylerinin belirlenmesi: iki farklı program örneği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(1):77-94, 2020.

Gürsu O, Önce Özokudan FS: Ergenlerde dindarlık, narsizm ve özgüven. *Turkish Academic Research Review*, 4 (4): 439-454, 2019.

Güven ŞD: Lise son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi: Nevşehir ili örneği. *Turk J Clin Lab*, 1: 6-11, 2019.

ICN: <https://www.icn.ch/nursing-policy/nursing-definitions> Erişim Tarihi: 02.01.2023

İpek Çoban G: Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum, 2010.

İpek Coban G, Kasikci M: Development of the attitude scale for nursing profession. *International Journal of Nursing Practice*, 17(5): 518-24, 2011.

Kaçmaz D, Çağlar B: Koro müziği eğitimi ve özgüven kavramı üzerine kuramsal bir inceleme. *EJMD*, 20:163-176, 2022.

Kanadıkırık Kılıç A, Kılıç A: MEB ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin akran zorbalığına maruz kalma düzeyleri ve özgüven arasındaki ilişki. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildirileri, 23-29, 2013.

Karademir N: Fen edebiyat fakültesi coğrafya bölümü öğrencilerinin özgüven algıları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1): 53-77, 2015.

Karagöz M: Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Cinsel Doyum ve Cinsel Özgüven Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2021.

Karakaş Türker N, Turanlı N: Matematik eğitimi derslerine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3): 17-29, 2008.

Karamoy YK, Wibowo ME, Jafar M: Implementation of self-instruction and reframing group counselling techniques to improve students' self-confidence. *Jurnal Bimbingan Konseling*, 7(1): 1-6, 2018.

Kaur L, Kanika, Kumar A: Assess the attitude of nursing students towards nursing profession. *International Journal of Applied Research*, 2(6): 738-741, 2016.

Kavurmacı M, Tan M, Arıkan D, Yıldız İ: Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime ve kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(2): 192-201, 2021.

Kaya B: Depresyon: Sosyo-ekonomik ve kültürel pencereden bakış. *Klinik Psikiyatri*, 10(Ek 6): 11-20, 2007.

Kaya M, Nazıroğlu B: Din görevlilerinin mesleki tutum ve motivasyon düzeylerini etkileyen bazı faktörler. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26 (26-27): 25-53, 2008.

Kılavuz F, Karabağ Aydın A: Hemşirelik öğrencilerinin bireysel girişimcilik algıları ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(3): 240-248, 2020.

Kılıç Duran Ş: 9.10.11 Yaşındaki Çocukların Zihinsel Gelişim ve Benlik Saygısına Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyinin Etkisi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

Kıloğlu NT: Sosyal Medya Kullanan Genç Yetişkinlerde Beden Algısı ve Özgüven Arasındaki İlişki. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2021.

Koca F, Dadandı İ: Akademik öz-yeterlik ile akademik başarı arasındaki ilişkide sınav kaygısı ve akademik motivasyonun aracı rolü. *İlköğretim Online*, 18(1): 241-252, 2019.

Kocaarslan B: Genel Müzik Eğitimi Alan İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum, Müzikal Özgüven ve Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009.

Korkmaz F: Meslekleşme ve ülkemizde hemşirelik. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 18(2): 59-67, 2011.

Korkmaz F, Görgülü S: Hemşirelerin, meslek ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 17(1): 1-17, 2010.

Koushali AN, Hajiamini Z, Ebadi A: Comparison of nursing students' and clinical nurses' attitude toward the nursing profession. *Iran J Nurs Midwifery Res.*, 17(5): 375-80, 2012.

Koyuncu Şahin M: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Güvenleri ve Mesleki Tutumlarının İncelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2015.

Kukulu K, Korukçu O, Özdemir Y, Bezci A, Çalık C: Self-confidence, gender and academic achievement of undergraduate nursing students. *J Psychiatr Ment Health Nurs.*, 20(4): 330-5, 2013. doi: 10.1111/j.1365-2850.2012.01924.x. Epub 2012 May 14. PMID: 22583626.

Kurbanoglu SS: Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2): 137-152, 2004.

Kurbanoglu SS: Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2): 137-152, 2004. **İçinde:** Bandura A: Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1986.

Kurbanoglu SS: Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2): 137-152, 2004. **İçinde:** Bandura A: Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. A. Bandura (Ed.) Self-efficacy in changing societies i. inde (ss. 1-45). Cambridge: Cambridge University Press, 1995.

Küt D: Genç Yetişkin Kadın Bireylerin Bağlanma Stilleri ile Cinsel Yaşam Kalitesi Düzeyleri, Cinsel Özgüven ve Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2018. **İçinde:** Lauster P: Özgüven öğrenilebilir. (L. Yarbaş, Çev.). İzmir: İlya Yayınevi, 2005.

Lundberg KM: Promoting self-confidence in clinical nursing students. *Nurse educator*, 33(2): 86-89, 2008.

Mai BH, Ho TMY, Nguyen TTT, Hoang TH, Phuong NTA: Attitudes and perceptions towards nursing profession among nursing students at Hue University of Medicine and Pharmacy. *Journal of problem-based learning*, 5(2): 55-62, 2018.

Manolova Yalçın O, Özgen B: Okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarının ve öz güven düzeylerinin incelenmesi (KKTC). *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3): 63-80, 2017.

Miligi E, Selim A: Saudi nursing student's attitudes towards the nursing profession. *WEI International Academic Conference Proceedings*, 1-2, 2013.

<http://www.westeastinstitute.com/wp-content/uploads/2013/02/ANT13-290-Eman-Miligi-and-Abeer-Selim-Abstract.pdf> Erişim Tarihi: 16.12.22

Mirzakhani K, Shorab NJ: Study of the self-confidence of midwifery graduates from Mashhad College of nursing and midwifery in fulfilling clinical skills. *Electron Physician*, 16;7(5): 1284-9, 2015. doi: 10.14661/1284. PMID: 26435829; PMCID: PMC4590565.

Msiska G, Smith P, Fawcett T: Emotive responses to ethical challenges in caring: a Malawian perspective. *Nurs Ethics*, 21(1): 97-107, 2014.

Munro S, Baker JA: Surveying the attitudes of acute mental health nurses. *J Psychiatr Ment Health Nurs.*, 14(2): 196-202, 2007.

Nelson G: The relationship between dimensions of classroom and family environments and the self-concept, satisfaction, and achievement of grade 7 and 8 students. *J. Community Psychol.*, 12: 276-287, 1984. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(198407\)12:3<276::AID-JCOP2290120311>3.0.CO;2-6](https://doi.org/10.1002/1520-6629(198407)12:3<276::AID-JCOP2290120311>3.0.CO;2-6)

Nyirenda M, Mukwato P: Job satisfaction and attitudes towards nursing care among nurses working at Mzuzu Central Hospital in Mzuzu, Malawi. *Malawi Med J.*, 28(4):159-166, 2016.

Noyan Yalman I, Özkaynar K: Öğrencilerin özgüven seviyeleri ile mesleki başarı düzeyleri arasındaki ilişki: Cumhuriyet Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında uygulama. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1): 223-233, 2018.

Okur B: Ebeveynleri Boşanmış Olan Üniversite Öğrencileri ile Ebeveynleri Boşanmamış Olan Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı, Öz Güven ve Narsisizm Düzeylerinin İncelenmesi. Demiroğlu Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.

Okuy B: Yönetici ve Çalışanların Özgüven Düzeyleri ve Kişisel Gelişim İnisyatifi Alma Becerilerinin Karşılaştırılması. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012.

Olğun S, Adıbelli D: Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(1): 55-60, 2020.

Orhan N: Aday Öğretmenlerin Mesleki Tutumları ve İş Doyumu Düzeyleri. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2013.

Özdemir E: Üniversite Öğrencilerinin Özgüven Düzeyleri ve Sosyal Destek Algılarının İncelenmesi. Biruni Üniversitesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2021.

Özen Y, Gülaçtı F: Benlik-kavramı ve benliğin gelişimi bilen benliğe gereksinim var mı?. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2): 20-38, 2010.

Özen Y, Gülaçtı F: Benlik-kavramı ve benliğin gelişimi bilen benliğe gereksinim var mı?. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2): 20-38, 2010. **İçinde:** James W: The varieties of religious experience. University Boks, New York, 1963.

Özkan İ: Benlik saygısını etkileyen etkenler. *Düşünen Adam*, 7(3): 4-9, 1994.

Özveren H, Gülnar E, Özden D: Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Turk J Clin Lab.*, 8(2): 57-64, 2017.

Patur Erkek N: Yatılı ve Gündüzlü Eğitim Alan Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ile Özgüvenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016.

Pekşen Akça R: Ana- babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 29: 1-13, 2012.

Randle J: Changes in self-esteem during a 3 year pre-registration diploma in higher education (nursing) programme. *Learning in Health and Social Care*, 2(1): 51-60, 2003.

Rekisso AD, Mengistu Z, Wurjine TH: Nurses' attitudes towards the nursing profession and associated factors in selected public hospitals, Addis Ababa, Ethiopia, 2021: a cross-sectional study. *BMC Nurs.*, 21(21): 1-9, 2022. doi: 10.1186/s12912-022-00808-2. PMID: 35039034; PMCID: PMC8762854.

Safaa RM, Karima HA, Salwa AM, Yousrria EY, Entisar G, Nadia AM: Nursing students' attitudes toward nursing profession and its relation to study adjustment. *İjnd*, 9: 09-16, 2019.

Sarıkaya T, Khorshid L: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: üniversite öğrencilerinin meslek secimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2): 393-423, 2009.

Sarıyüce Körükçü Ö: Altı Yas Grubundaki Çocukların Özsaygı Düzeyleri ile Anne Empatik Becerilerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004.

Seçer Ş: Mesleki yaşam modelinin oluşturulması ve mesleki analizlerde kullanımı. *Celal Bayar Üniversitesi S.B.E. Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1): 35-56, 2009.

Sekmen İE: Turistlerin Özgüven Düzeyleri ve Destinasyonda Algıladıkları Riskler Arasındaki İlişki: Kuşadası Örneği. T.C. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2016.

Seval M, Sönmez M: Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve imaj algıları arasındaki ilişki. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 5(1): 19-35, 2020.

Sis Çelik A, Pasinlioğlu T, Kocabeyoğlu T, Çetin S: Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 21(3): 147-153, 2014.

Solomon Y, Beker J, Belachew T: Professionalism and its predictors among nurses working in Jimma Zone Public Hospitals, South West Ethiopia. *Journal of Nursing and Care*, 5(4): 1-9, 2015.

Soner O: Aile Uyumunu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 1995.

Soner O: Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12): 249-260, 2000.

Spremo M: Children and divorce. *Psychiatr Danub*, 32(Suppl 3): 353-359, 2020.

Sümen A, Teskereci G, Aksoy S, Ergen Z, Ala MM, Üzüm F: Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğinin imajına yönelik algılarının ve tutumlarının incelenmesi. *Ordu University J Nurs Stud*, 5(1): 75-83, 2022.

Şar AH, Avcı R, Işıklar A: Analyzing undergraduate students' self confidence levels in terms of some variables. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5: 1205-1209, 2010.

Tabachnick BG, Fidell LS: Using multivariate statistics. Boston, Pearson, 2013.

Tarhan G, Kılıç D, Yıldız E: Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 58(4): 411-416, 2016.

Tomas Aragonés L, Marron SE: Body image and body dysmorphic concerns. *Acta Derm Venereol*, 23;96(217): 47-50, 2016. doi: 10.2340/00015555-2368. PMID: 27283435.

Tözün M: Benlik saygısı. *Actual Medicine*, 18(7): 52-57, 2010.

Turan Başoğlu S: Sınav Kaygısı ile Özgüven Arasındaki İlişkinin Erinlik Döneminde İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

Türkarıslan N: Boşanmanın çocuklar üzerine olumsuz etkileri ve bunlarla başetme yolları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 11(11): 99-108, 2007.

Twenge JM, Campbell WK: Self-esteem and socioeconomic status: a meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 6(1): 59-71, 2002.

Uçar T, Duy B: Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin denetim odağı ve özgüvenlerinin problem çözme becerileri ile ilişkisi. *Taf Preventive Medicine Bulletin*, 12(6): 689-69, 2013.

Üstüner M: Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45(45): 109-127, 2006.

Ünver S, Avcıbaşı İM, Özkan ZK, Motör D: Hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrencilerin sosyal çevrelerinde yaşadıkları sorunlar. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(6): 1636-1648, 2016.

Yasar Yorgun E, Özbey S: Okul öncesi dönemdeki korunmaya muhtaç çocukların akran şiddetine maruz kalma durumları üzerine bir inceleme. *Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities*, 5(7): 279-293, 2020.

Yalınzoğlu Çaka S, Topal S, Karakaya Suzan Ö, Çınar N, Altınkaynak S: Hemşirelik öğrencilerin sağlık algısı ile özgüvenleri arasındaki ilişki. *Journal of Human Rhythm*, 3(4): 198-203, 2017.

Yazıcıoğlu İ: Hemşirelik Öğrencilerinin Covid-19 Salgınında Yaşadıkları Korku ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.

Yıldırım İ: Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 167-176, 2000.

Yılmaz Sert N: Türkiye’de özel sektörün kurumsal sosyal sorumluluk anlayışına ilişkin yarar algısı: Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin duyurulmasında web sitelerinin kullanılması. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, 3(9): 31-50, 2012.

Zahra ST, Saleem S: Family cohesion and depression in adolescents: A mediating role of self-confidence. *J Pak Med Assoc.*, 71(2(B)): 677-680, 2021.

Zencir G, Eşer İ: Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye örneği. *DEUHFED*, 9(2): 30-37, 2016.

Zhang MF, Petrini MA: Factors influencing Chinese undergraduate nursing students' perceptions of the nursing profession. *Int Nurs Rev.*, 55(3): 274-80, 2008.

EKLER

EK 1	Bilgilendirilmiş Onam Formu
EK 2	Özgüven Ölçeği
EK 3	Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği
EK 4	Ölçek İzin Yazışmaları
EK 5	Araştırmanın Etik Kurul İzni
EK 6	Tanıttıcı Özellikler Soru Formu
EK 7	Güç Analizi

EK 1 Bilgilendirilmiş Onam Formu

T.C

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU

“Hemşirelik öğrencilerinin özgüven düzeyleri ve mesleki tutumlarının incelenmesi” adlı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin özgüven düzeyleri ve mesleki tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma için etik kurulu izni alınmıştır. Araştırma, hemşirelik okuyan üniversite öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilecektir. Araştırma esnasında sosyodemografik özelliklere ilişkin sorular, Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ve Özgüven Ölçeği uygulanacaktır. Araştırmaya katılmanız gönüllü olmanıza bağlıdır. Araştırmaya katılıp katılmama konusunda hiçbir zorunluluk bulunmamaktadır. Araştırmaya katılmak istemezseniz ya da araştırmanın herhangi bir aşamasında ayrılmak isterseniz araştırmacıyı haberdar ederek çekilebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmada kayıtlar yasaların öngördüğü şekilde gizli tutulacak ve araştırmacı tarafından toplanacak veriler güvenli bir şekilde saklanacaktır. Araştırmanın sonuçları kongrelerde sunulabilir veya bilimsel amaçlı yayınlanabilir. Ancak bu durumda kimlik bilgileriniz hiçbir şekilde açıklanmayacaktır. Bu araştırmaya katılmanız durumunda size herhangi bir ücret ödenmeyecektir.

Araştırmacı: Hemşire Şenay CİNEMRE

Yukarıdaki açıklamayı okudum ve anladım. Araştırmacı tarafından yukarıdaki çalışma bana sözlü olarak anlatıldı ve sorularıma cevap verildi. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorunluluk olmaksızın katılmayı ve çalışmanın sonuçlarının yayınlanmasını kabul ediyorum.

Tarih:

Katılımcının Adı Soyadı:

İmza:

EK 2 Özgüven Ölçeği

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Sık sık (4) Genellikle ve (5) Her zaman anlamına gelmektedir.

1	Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm.	1	2	3	4	5
2	Başkalarının yanında heyecanımı kontrol edebilirim.	1	2	3	4	5
3	Seçimlerimde başkalarına bağımlı değilimdir.	1	2	3	4	5
4	Yaşamdaki zorluklarla baş edebilirim.	1	2	3	4	5
5	Benim için aşılamayacak sorun yoktur.	1	2	3	4	5
6	Başkalarının görüşlerine saygı gösteririm.	1	2	3	4	5
7	Problemlerimin üstesinden gelebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
8	Sosyal etkinliklere katılmaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
9	Verdiğim kararların arkasında dururum.	1	2	3	4	5
10	Kendi kendime yetebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
11	Aktif birisi olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
12	Öz-eleştiri yapabilirim.	1	2	3	4	5
13	Anlamadığım konularda başkalarına soru sorabilirim.	1	2	3	4	5
14	Yeni girdiğim ortamlara uyum sağlarım.	1	2	3	4	5
15	Kendimle barışık bir insanım.	1	2	3	4	5
16	Gerektiğinde sonuna kadar hakkımı savunurum.	1	2	3	4	5
17	İstediğim şeyleri elde etmek için mücadele edebilirim.	1	2	3	4	5
18	Kendimi rahat bir şekilde ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
19	Kendimi ve başkalarını olduğu gibi kabul ederim.	1	2	3	4	5
20	Çevremde yeteri kadar güvенеbileceğim insan vardır.	1	2	3	4	5
21	Sorumluluk almaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
22	Diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim.	1	2	3	4	5
23	Sıkıntılı anlarımda bile olumlu düşünmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
24	Ön plana çıkmaktan korkmam.	1	2	3	4	5
25	Başarısız olduğumda hemen pes etmem.	1	2	3	4	5
26	Başka insanlarla kolaylıkla iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5
27	Değerli birisi olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5
28	Kolay arkadaş edinebilirim.	1	2	3	4	5
29	Düşüncelerimi ifade ederken başkalarından çekinmem.	1	2	3	4	5
30	Kolay karar verebilirim.	1	2	3	4	5
31	Sosyal bir insan olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5
32	Kendimi severim.	1	2	3	4	5
33	Başka insanların övgülerini hak ettiğime inanırım.	1	2	3	4	5

EK 3 Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

HMTÖ Maddeleri	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Orta derecede katılıyorum	Çok katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri					
1. Hemşirelik mesleği hata kabul etmez.					
2. Hemşirelik mesleği ancak çok sevilirse yapılabilir.					
3. İnsanlık var oldukça hemşirelik mesleği de var olacaktır.					
4. Hemşirelik sürekli okumayı, teknolojiyi takip etmeyi gerektiren bir meslektir.					
5. Hemşireliğin en sevdiğim yönü insanlara yardım etme olanağı sağlıyor olmasıdır.					
6. Hemşireliğin bilginin yanı sıra beceri gerektiren bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
7. Hemşireliğin vicdani boyutu önemli olan mesleklerin başında geldiğini düşünüyorum.					
8. Hemşireliğin çok sabır isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
9. Hemşireliğin manevi doyumunun maddi doyumundan daha önemli olduğunu düşünüyorum.					
10. Hemşirelik mesleğini tercih edenlerin merhametli olmaları gerektiğini düşünüyorum.					
11. Diğer mesleklere oranla daha çok empati yapmayı gerektirir.					
12. Hemşirelerin sağlık ekibinin vazgeçilmez üyesi olduklarını düşünüyorum.					
13. Hemşirelerin iyi insanlar olmaları gerektiğini düşünüyorum.					
14. Hemşirelikte iletişimin çok önemli olduğunu düşünüyorum.					
15. Hemşirelik doğrudan insana hizmet verdiği için ulvi/yüce bir meslektir.					
16. Hemşirelikte güler yüzlülük, anlayışlı olma, fedakârlık, yardımseverlik gibi kişisel özelliklerinin önemli olduğunu düşünüyorum.					
17. Hemşireliğin toplum için çok gerekli bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
18. Hemşireliğin soğukkanlılık gerektirdiğini düşünüyorum.					

Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (devam)

Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Orta derecede	Çok katılıyorum	Tamamen katılıyorum
19. Hangi koşullar altında olursa olsun hemşirelik yaparım.					
20. Her zaman hemşirelik mesleğine hayranlık duymuşumdur.					
21. Çocuklarımla hemşire olmalarını istemem.					
22. Hemşirelik mesleğini seviyorum.					
23. Ben asla hemşirelik yapamam.					
24. Hemşirelik onur verici bir meslektir.					
25. Bence hemşirelik keyifli bir meslek değildir.					
26. Hemşirelik genellikle zorunlu kalınmadıkça tercih edilmeyen bir meslektir.					
27. Hemşirelik idealimdeki mesleğe çok yakın bir meslektir.					
28. Bu meslekten nefret ediyorum.					
29. Hemşireliğin gelecek vaat eden bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
30. Hemşirelik yapmaktansa işsiz kalmayı tercih ederim.					
31. Hemşireliğin benim için en uygun meslek olduğunu düşünüyorum.					
Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna Yönelik Tutum					
32. Hemşireliğin fedakârlık isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
33. Herkesin hemşirelik yapamayacağını düşünüyorum.					
34. Hemşirelik mesleğinin çok yorucu olduğunu düşünüyorum.					
35. Hemşireliğin büyük sorumluluk isteyen bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
36. Hastalarla en çok iletişim kuran sağlık ekibi üyelerinin hemşireler olduğunu düşünüyorum.					
37. Hemşirelikte iş bulma imkanının fazla olduğunu düşünüyorum.					
38. Hemşirelerin çalışma koşullarının çok ağır olduğunu düşünüyorum.					
39. Hemşirelik mesleğinin hak ettiği yerde olmadığını düşünüyorum.					
40. Bence bir toplumun sağlığı hemşirelere bağlıdır.					

EK 4 Ölçek İzin Yazışmaları

EK 5 Araştırmanın Etik Kurul İzni

EK 6 Tanıtıcı Özellikler Soru Formu**A) BAZI SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN SORULAR**

- 1) Yaşınız
- 2) Cinsiyetiniz?
 - a) Kadın
 - b) Erkek
- 3) Medeni durumunuz
 - a) Evli
 - b) Bekar
- 4) Kaçınıcı sınıftasınız?
 - a) 1. Sınıf
 - b) 2. Sınıf
 - c) 3. Sınıf
 - d) 4. Sınıf
- 5) En son mezun olduğunuz okul hangisidir?
 - a) Devlet Lisesi
 - b) Süper Lise
 - c) Anadolu Lisesi
 - d) Fen Lisesi
 - e) Meslek Lisesi
 - f) Diğer (açıklayınız)
- 6) Annenizin eğitim düzeyi nedir?
 - a) Okur-yazar değil
 - b) İlkokul mezunu
 - c) Lise mezunu
 - d) Yüksekokul mezunu
 - e) Diğer (açıklayınız)
- 7) Babanızın eğitim düzeyi nedir?
 - a) Okur-yazar değil
 - b) İlkokul mezunu
 - c) Lise mezunu
 - d) Yüksekokul mezunu
 - e) Diğer (açıklayınız)
- 8) Aileniz şu anda nerede yaşamaktadır?
 - a) İl merkezi
 - b) İlçe merkezi
 - c) Köy
 - d) Kasaba
- 9) Ailenin yaşadığı yerde yaşama süreniz ne kadardır? Açıklayınız.

Tanıtcı Özellikler Soru Formu (devam)

- 10) Siz şu anda nerede yaşamaktasınız?
- Ailemle birlikte
 - Yurtta
 - Arkadaşlarımla evde
 - Tek başıma evde
- 11) Gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Gelir giderden fazla
 - Gelir gidere eşit
 - Gelir giderden az
- 12) Sosyal güvenceniz var mı?
- Evet
 - Hayır
- 13) Okuduğunuz bölümü kendi isteğinizle mi tercih ettiniz?
- Evet
 - Hayır
- 14) Bölüm değiştirmeyi düşünüyor musunuz?
- Evet
 - Hayır
 - Kararsızım
- 15) Hemşirelik mesleğine yönelik okula gelmeden önceki duygularınız nasıldı?
- Çok iyi
 - İyi
 - İdare eder
 - Kötü
 - Çok kötü
- 16) Gelecekte hemşirelik mesleğine devam etmeyi düşünüyor musunuz?
- Evet
 - Hayır
- 17) Ailede hemşire olarak çalışan biri\birileri var mı?
- Evet
 - Hayır
- 18) Herhangi kronik bir hastalığınız var mı?
- Evet
 - Hayır
- 19) Kronik hastalığınız varsa hangisidir? Açıklayınız.

EK 7 Güç Analizi